

Cercetările din ultimele decenii au scos în evidență faptul, că un bibliotecar nu poate fi considerat pregătit pentru activitatea profesională dacă nu posedă atitudinile adecvate profesiei. În prezent, atitudinea participativă față de activitatea profesională în care este încadrat, receptivitatea

la tot ceea ce apare nou în domeniu, înțelegerea necesității autoperfecționării permanente sunt considerate indispensabile pentru formarea unui specialist calificat și competent. Specialistul britanic Dennie Heye remarcă că: "Profesioniștii din bibliotecă trebuie în permanență să învețe, să obțină în mod activ experiență, să accepte pozitiv schimbările, să învețe tot ce e nou, să se adapteze la mediul electronic în corespundere cu evoluțiile lui".

Lilia POVESTCA

** * **

În ultimii ani în țările dezvoltate se manifestă tendința de instituționalizare, oficializare a educației informale, inclusiv în cadrul organizațiilor profesionale. Aceasta este identificată drept educație în afara clasei, învățare incidentală (întâmplătoare) la locul de muncă, învățare în interiorul comunității.

Specialiștii sunt încurajați să gândească, să analizeze, să discute despre experiențele proprii ori aflate prin lecturi profesionale. Centrarea, regândirea, utilizarea avantajelor educației informale este importantă din următoarele motive: contribuie la utilizarea rațională, economicoasă a timpului de muncă; economie de finanțe; posibilități de accesare simultană a surselor de informare, îmbunătățirea schimbului de informații; gestionarea formării proprii; oferirea libertății de acțiune și altele.

Ludmila CORGHENCI

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

LILIA POVESTCA

EDUCAȚIA INFORMALĂ

A PERSONALULUI DE SPECIALITATE DIN BIBLIOTECI

Suport educațional

**BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
CENTRUL DE FORMARE PROFESIONALĂ CONTINUĂ
ÎN BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚE ALE INFORMĂRII**

LILIA POVESTCA

**EDUCAȚIA INFORMALĂ
A PERSONALULUI DE SPECIALITATE
DIN BIBLIOTECI
Suport educațional**

**Chișinău
2021**

CZU 02:374

P 88

Director general: Elena PINTILEI

Consultant: Ludmila CORGHENCI

Autor: Lilia POVESTCA

Redactor: Raisa PLĂIEȘU

Coperta: Cristina CEOINAC

Procesare computerizată: Diana ODOBESCU

**Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova
Povestca, Lilia.**

Educația informală a personalului de specialitate din biblioteci : Suport educațional / Lilia Povestca ; consultant: Ludmila Corghenci ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării. – Chișinău : BNRM, 2021 (Primex-Com SRL). – 88 p. : fig. color, tab.

Referințe bibliogr.: p. 67-73 (57 tit.). – 50 ex.

ISBN 978-9975-3510-6-5.

02:374

P 88

*Lucrare propusă spre editare de către Consiliul redacțional
BNRM (proces verbal nr. 4 al ședinței din 11.08.2021).*

Creative Commons - 4,0 International - CCBY 4,0

DOI: 10.5281/zenodo.5710203

© **Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2021**

© **Lilia Povestca, 2021**

CUPRINS

LISTA DE ABREVIERI ȘI ACRONIME	4
ARGUMENT	5
EDUCAȚIA INFORMALĂ: DELIMITĂRI CONCEPTUALE ...	7
Etimologie. Definirea noțiunii	7
Relația dintre educația formală, nonformală și informală.....	9
Relația dintre educația informală și autodezvoltare.....	11
Educația informală și învățarea la distanță	16
Timul alocat pentru educația informală	20
EDUCAȚIA INFORMALĂ – COMPONENTĂ PRIORITARĂ A DEZVOLTĂRII COMPETENȚELOR PERSONALULUI DE SPECIALITATE DIN BIBLIOTECI	24
Educația informală a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova	24
Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării în sprijinul educației informale	37
Rolul formatorului în educația continuă.....	45
LECTURI PROFESIONALE: CONȚINUTURI ÎN ACCES DESCHIS	48
Lectura profesională – parte esențială a dezvoltării personalului de specialitate din biblioteci.....	48
Resurse de informare și învățare în Acces Deschis.....	53
CONCLUZII	60
TEST DE EVALUARE A CUNOȘTINȚELOR	63
Anexa 1. Model de organizare a trainingului profesional <i>Lecturi profesionale: conținuturi în Acces Deschis</i>	74
Anexa 2. Resurse de informare și învățare	79
Anexa 3. Rolul lecturii profesionale în dezvoltarea personalului de specialitate din biblioteci (Model de chestionar)	85

LISTA DE ABREVIERI ȘI ACRONIME

ABRM – Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova

ALA – American Library Association

BNRM – Biblioteca Națională a Republicii Moldova

CENL – Conference of European National Libraria

CFPC BNRM – Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova

EBLIDA – European Bureau of Library, Information and Documentation Associations

IBN – Instrumentul Bibliometric Național

IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions

TIC – Tehnologii Informaționale și de Comunicații

UE – Uniunea Europeană

UNESCO – Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură

WISE – Web-based Information Science Education

ARGUMENT

Învățarea este un fenomen intelectual uman complex, legat de esența dezvoltării individului și a societății. Ion Stoica [42] consideră că: „Nu vom avea niciodată o matrice definitivă a învățării, deși unii cred că există chiar rețete detaliate ale învățării”. Autorul menționează că educația a fost și va fi în diverse forme. În lumea contemporană perspectivele de dezvoltare a educației personalului de specialitate din biblioteci sunt determinate de abordări inovatoare, al căror punct cheie este formarea profesională continuă. Formarea profesională continuă este o realitate, scopul fiind de a pregăti bibliotecarii să învețe pe parcursul întregii vieți, având în vedere că tot mai mulți din ei recunosc nevoia de îmbunătățire a cunoștințelor, aptitudinilor, deprinderilor. Necesitățile educaționale ale personalului de specialitate din biblioteci sunt diverse, dar, în același timp, resursele educației sunt variate, contribuția educațională potențială a întregii realități sociale.

Fenomenul formării profesionale continue a identificat două probleme esențiale în domeniul biblioteconomiei și știința informării:

1. Problema necesității îmbunătățirii continue a cunoștințelor și ridicării nivelului de calificare al personalului de specialitate din biblioteci.
2. Problema autodeterminării, autodezvoltării și autorealizării prin alegerea celor mai adecvate posibilități și modalități de obținere a succeselor atât la nivel personal, cât și profesional.

Prima problemă se referă la educația formală și nonformală care satisface necesitățile de creștere în carieră, de dezvoltare a competențelor profesionale ale individului. Dacă analizăm cea de-a doua problemă, atunci vom vedea, că ea nu acoperă în totalmente procesul de formare a propriilor atitudini față de viață, dezvoltarea sa generală personală și profesională. Experiența arată, că bibliotecarul modern se valorifică nu doar în cadrul

educației formale și nonformale, dar și celei informale [56, p. 78].

În această lucrare examinăm educația informală ca un mod de a contribui la înțelegerea formării continue și conștientizarea necesității dezvoltării profesionale pentru personalul de specialitate din biblioteci.

Lilia POVESTCA,
doctorandă, Infodocumentare; biblioteconomie
și știința informării, USM; specialist principal, BNRM

EDUCAȚIA INFORMALĂ: DELIMITĂRI CONCEPTUALE

Etimologie

Din punct de vedere etimologic, termenul de *educație informală* provine din latinescul „*informis/informalis*” care înseamnă „spontan”, „neașteptat”. În acest fel, educația informală nu exprimă o educație fără a manifesta un caracter formal, ci un caracter spontan al acestor influențe educative.

Definirea noțiunii

Educația profesională cuprinde însușirea cunoștințelor teoretice, formarea abilităților și configurarea sistemului de valori al specialistului în devenire [22, p. 233]. Dezvoltarea abilităților necesare pentru a îndeplini funcții specifice de serviciu nu are loc doar în cadrul programelor de educație formală, dar și în cadrul celor nonformale și informale.

Expansiunea educației informale este evidentă în societatea contemporană. Către sfârșitul anilor '80 ai secolului XX a crescut interesul pentru educația informală, denumită și învățarea provenită din mediu (*environment learning*). Numeroși cercetători, în special cei preocupați de învățarea adulților și de educația permanentă, și-au îndreptat atenția asupra educației informale, examinând-o în termenii: „*educația din afara clasei*”, „*învățarea incidentală la locul de muncă*”, „*învățarea în interiorul comunității*”, etc. În acest sens, educația informală a fost descrisă în Scoția ca „*educație comunitară*”, în Germania ca „*educație socială*”, iar în Franța și Italia sub titlul de „*animare educativă*” de tip creativ-expresivă, socioculturală și de loisir [41, p. 33].

Termenul de *educație informală* a fost introdus în lexiconul pedagogic în anii '60-'70 ai secolului XX, în timpul unor comunicări internaționale privind educația din țările dezvoltate. A fost accentuată importanța organizării formării profesionale nonfor-

male și informale în instituții specializate. La etapa actuală, termenii de educație nonformală și informală sunt utilizați la studierea problemei educației adulților. Dezvoltarea diferitor aspecte ale educației adulților și modificarea sistemului de perfecționare devin probleme destul de actuale și importante în condițiile de supraviețuire ale omenirii în situația demografică prezentă (îmbătrânirea populației, rata mortalității și natalității, a speranței de viață, etc.) [54, p. 60].

În literatura de specialitate există numeroase definiții ale educației informale. Pentru a înțelege esența și caracteristicile acestui tip de educație au fost selectate și interpretate noțiuni, opinii ale unor autori (S. Cristea [20, p. 46], V. Guțu [27, p. 130], С.Г. Вершловский [51], Н.В. Ляшевская [53, p.124] ș.a).

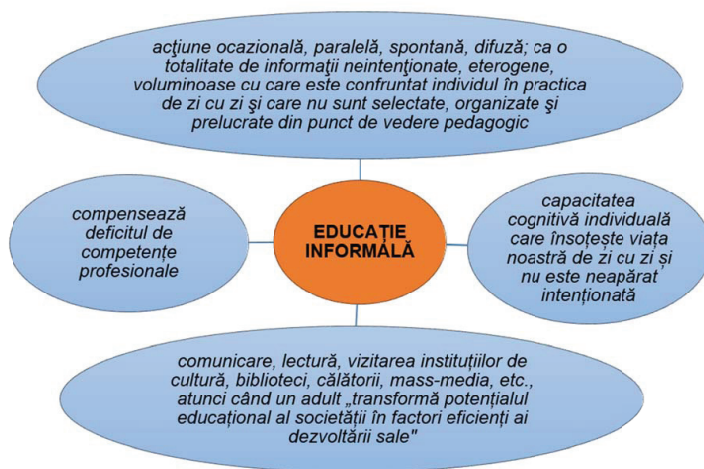

Figura 1. Opinii privind educația informală

Sursa: Elaborată de autor

Reieșind din aceste definiții, menționăm că educația informală implică mai mult decât simpla dezvoltare intelectuală. Prin educație informală, personalul de specialitate din biblioteci va învăța să folosească gândirea în viață, va aplica cunoștințele în practică, va cunoaște cum să interacționeze cu colegii, utilizatorii și alți actori. Acest tip de educație se realizează grație influen-

țelor cotidiene, prin interacțiunea individului cu alte persoane în mediul social, cultural, economic, etc. Sunt influențe ce se situează în afara unui cadru organizat, instituționalizat, provenite din partea întregului mediu de viață, a ambianței familiale, ca și a celei imediate (civilizație urbană, viață a satului, grupuri de vârstă), și se datorează muncii efectuate, meseriei prestate, participării la viața social-culturală, etc. Aceste activități nu îmbracă forme explicit educative. Educația informală include experiențe trăite, idei aplicate sau valori „încercate” în viața cotidiană.

Relația dintre educația formală, nonformală și informală

Formarea continuă poate fi realizată în cadrul instituțiilor de formare profesională continuă prin educația formală, nonformală și informală.

Relația dintre educația formală, nonformală și informală este prezentată grafic în figura 1:

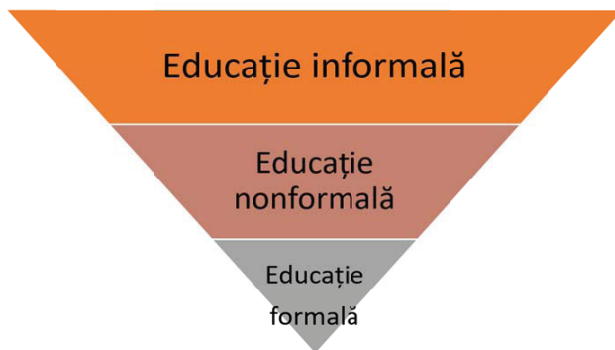

Figura 2. Relația dintre educația formală, nonformală și informală

Sursa: Elaborată de autor

După cum observăm, educația informală ocupă cea mai mare parte din viața unui individ. Educația informală depășește celelalte forme ale educației, ca durată, conținut și modalități de realizare dar nu și ca valoare. Aria de influențe a educației informale este în continuă creștere, fiind susținută de „o masă enormă ca volum dar eterogenă, foarte variată și inegală de la zi la zi și de la

persoană la persoană” [41, p. 38].

Clasificarea formelor educației angajează două categorii de criterii valorice:

1. *Criteriul proiectării* care se delimitează în formele educației instituționalizate:

- educația formală și educație nonformală (realizarea unor finalități specifice, într-un cadru instituționalizat);
- educația informală – forma educației neinstituționalizată (realizată implicit, fără obiective specifice instituționalizate).

2. *Criteriul organizării*, conform căruia diferențiem:

- educația realizată pe baza unor acțiuni explicite și influențe implicite (educația formală și educația nonformală);
- educația realizată doar pe baza unor influențe implicite (educația informală) [41, p.19].

Fiecare formă de educație are „rațiunea ei de a fi și câmpul propriu de acțiune în ansamblul procesului de educație”. Toate își justifică rolul în formarea și dezvoltarea personalității, conținând deziderate educaționale și/sau sociale și răspunzând nevoilor de educație și civilizație [8, p. 29; 40, p. 36]

Cercetătorul Constantin Cucoș [21, p. 38] pledează pentru integrarea celor trei tipuri de forme ale educației, enumerând următoarele aspecte:

- capacitatea de a răspunde la situații și nevoi complexe;
- conștientizarea unor situații specifice, cu totul noi;
- mai bună conștientizare a unor nevoi individuale și colective;
- mai mare sensibilitate la situații de blocaj care cer noi abordări și rezolvări;
- ameliorarea formării formatorilor;
- facilitarea autonomizării „formaților”.

În Republica Moldova anual se ține o evidență statistică cu privire la instruirea personalului de specialitate din sistemul național de biblioteci. În formularul „Cercetare statistică anuală № 6-c – activitatea bibliotecilor” se indică participările perso-

nalului din bibliotecă la activități de educație formală (cursuri, programe de recalificare, etc.), realizate de centre de instruire, instituții sau organizații, care oferă servicii de educație și programe de formare profesională autorizate sau acreditate de ANA-CEC / Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (de ex., Departamentul Formare Continuă al USM). De asemenea, sunt reflectate participările personalului din bibliotecă raportoare la cursuri, training-uri, lecții și alte activități de educație nonformală (neautorizată/neacreditată), organizate de biblioteca raportoare. Colectarea datelor referitor la educația informală a personalului de specialitate din biblioteci nu este prevăzută.

Putem afirma că educațiile formală, nonformală și informală sunt parte a învățării pe tot parcursul întregii vieți.

Relația dintre educația informală și autodezvoltare

În jurul nostru totul se transformă, inclusiv mediul educațional și informațional, iar cel mai important, s-au schimbat utilizatorii noștri, nevoile și cerințele lor. Pentru a ține pasul cu aceste procese, personalul de specialitate din biblioteci trebuie să învețe continuu.

Din perspectiva educației permanente, educația informală se află în corelație cu procesul de autoinstruire (autoînvățare). Educația formală ocupă ponderea cea mai mică de timp din viața individului, fiind completată de educația nonformală, ambele desfășurându-se pe fondul multiplelor influențe cotidiene, toate împreună conducând către permanentul și cuprinzătorul proces de autoeducație și autoînvățare. Autoeducația include și se bazează pe elementele învățării formale, nonformale și informale [41, pp. 42-43].

În acest context, calea principală a evoluției profesionale a bibliotecarilor constă în realizarea celor trei „auto”: (1) autoeducație; (2) autoinstruire; (3) autodezvoltare. Între aceste

concepte sunt asemănări, dar există anumite diferențe.

1. *Autoeducație* – activitate conștientă și complexă a ființei umane desfășurate în scopul desăvârșirii propriei personalități. Prin autoeducație bibliotecarul dobândește conștiința identității de sine. Se caută pe sine, se cunoaște, se identifică și se evaluează.

2. *Autoinstruire* – dorința de învățare de sine stătătoare, de învățare autodirijată. Bibliotecarul trebuie să conștientizeze necesitatea acumulării unor cunoștințe suplimentare. De asemenea, să posede competențe intelectuale pentru a putea percepe problemele, a formula și a planifica măsurile relevante de soluționare a problemelor.

3. *Autodezvoltare* – proces conștient, orientat pentru dezvoltarea personală care include perfecționarea individuală a cunoștințelor, competențelor, calităților personale și funcționale și care asigură eficiența activității profesionale [48].

Cercetătoarea Nelly Țurcan [48] identifică condițiile favorabile pentru autodezvoltarea profesională de succes a personalului de specialitate din biblioteci:

- susținerea din partea colegilor și a managerilor;
- buna organizare a timpului de lucru;
- posibilitatea de a studia în afara orelor de muncă.

În cele din urmă, rezultatele autodezvoltării pot fi:

- încrederea mai bună în forțele proprii la locul de muncă;
- creșterea autoaprecierii;
- consolidarea competențelor pentru activitatea independentă;
- dezvoltarea capacităților de realizare a obiectivelor;
- îmbunătățirea semnificativă a calității activității profesionale.

Ca forme de autodezvoltare pot fi lecturile profesionale, revistele, cărțile de specialitate, paginile web, bloguri ale bibliotecilor, site-urile și rețelele de socializare, în special Slideshare, Facebook, Youtube, etc.

Reieșind din cele relatate, constatăm că în cazul învățării informale, personalul de specialitate din biblioteci poate deține

controlul asupra căilor de desfășurare a acestora prin luarea deciziei de ascultare și participare la o discuție, putând influența derularea lor, dar nu și rezultatele finale. În ceea ce privește autoînvățarea, fiecare bibliotecar decide asupra propriilor obiective și modului de a le atinge.

De asemenea, remarcăm faptul că termenul de educație informală este mult mai complex decât conceptul de autoeducație, cuprinzând educația spontană, deseori neconștientizată de persoană, dar incontestabil influențând formarea și dezvoltarea personalității sale. Prin educație informală personalul de specialitate din biblioteci se autodezvoltă continuu, conștientizând eficacitatea sa nu doar în activitatea profesională, dar și în viața de zi cu zi prin aspirații, idealuri și priorități. Formele și metodele educației informale sunt focusate direct asupra unei persoane concrete ce învață în corespundere cu propriile interese și necesități de dezvoltare.

Reeșind din cele relatate, identificăm *specificul educației informale*. Interesul pentru forme specifice de învățare, cum ar fi formală, nonformală și informală, au început cu „Crisa educațională mondială” din anul 1960. Politicile din Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) și Uniunea Europeană (UE), precum și activitatea cercetătorilor, au demonstrat cu toții că preocuparea pentru acest domeniu continuă în întreaga lume [33, p. 236].

Educația informală este destul de diferită de educația formală și de cea nonformală, deși în anumite cazuri este capabilă să mențină o relație strânsă cu ambele. Ea nu corespunde unei concepții organizate și sistematice a educației. Învățământul informal nu conține neapărat obiectivele și subiectele incluse în mod obișnuit în curriculumul tradițional. El este destinat personalului de specialitate din biblioteci la fel de mult ca și publicului larg și nu impune obligații. În general, nu există control asupra activităților desfășurate. Educația informală nu are în vedere, în mod

necesar, acordarea de titluri sau diplome, ea doar completează atât educația formală, cât și pe cea nonformală [5, p. 13].

Educația informală furnizează:

- sensibilizare la contactul cu mediul ambiant;
- momentul declanșării unui interes de cunoaștere pentru subiect;
- posibilitatea trecerii de la un interes circumstanțial la o integrare mai cuprinzătoare;
- posibilitatea unei explorări personale, fără obligații sau prescripții ferme;
- marjă de libertate, de acțiune pentru elaborarea unui proiect personal;
- posibilitatea de a gestiona propriul proces de formare [27, p. 130].

Învățarea informală „are loc fără un instructor numit oficial și organizat de cursanții înșiși, care îi determină intervalul de timp și subiectele. Învățarea informală este de obicei individuală și limitată. Are loc atunci când prin comunicarea pe rețelele sociale, căutări pe Internet și învățarea după schema («peer-to-peer») de la persoană la persoană. Evenimente oficiale precum cursuri și seminare cu materiale didactice tradiționale se află în afara învățării nonformale [50, p. 64]. Educația informală este procesul care se întinde pe toată durata vieții, prin care individul dobândește informații, își formează priceperi și deprinderi, își structurează convingerile și atitudinile, se dezvoltă prin intermediul experiențelor cotidiene. Educația informală se realizează individual sau prin interacțiuni cu prietenii, membrii familiei sau colegii de serviciu, ca proces de învățare tacită, experiențială, neconștientă și neplanificată. Evaluarea are loc mai anevoios pentru că se realizează la nivelul opiniilor și reușitelor personale și sociale, pe baza analizei comportamentale și factuale.

Unii specialiști consideră că proiectele personale de cunoaștere autodidactă fac parte tot din educația informală. De exem-

plu, dorim să învățăm să lucrăm cu un nou program (ex.: Power Point), ca să facem diverse prezentări: ne documentăm pe Internet, literatura de specialitate, de la prieteni sau alte persoane care folosesc deja acest soft.

Alții percep educația informală ca pe un proces de învățare, generat de un context favorabil, acela de a fi membru al unor organizații comunitare. În acest caz, există specialiști, experți, formatori care au rolul de a-i încuraja pe bibliotecari să reflecteze asupra experiențelor proprii. Având o pregătire în domeniu, ei pot oferi un sprijin consistent tuturor celor care fac parte din organizația respectivă.

Putem reține că educația informală:

- este un proces care ajută personalul de specialitate din bibliotecă să învețe;
- este imprevedibilă (se poate întâmpla oricând și oriunde, fără să știm spre ce poate duce);
- se bazează pe reacții la situații sau experiențe diverse;
- implică explorarea și lărgirea experiențelor;
- se realizează în principal prin conversație, ca mijloc de împărtășire și confruntare a ideilor; stimulează autoevaluarea și reflecția asupra propriului mod de a învăța [41, pp. 49-50].

Avantajele activităților/influențelor din cadrul educației informale:

- este o învățare cu caracter pluridisciplinar, completând-o pe cea din cadrul celorlalte forme de educație;
- inițiativa învățării revine individului;
- educația este voluntară;
- grilele de evaluare sunt altele decât în educația formală, competența într-un domeniu sau altul fiind criteriul reușitei” [49, p. 230];

Dezavantajele activităților/influențelor din cadrul educației informale:

- lipsa unei acțiuni pedagogice, instituționalizate și organizate

sistematic la nivel structural și funcțional (funcție formativă redusă), adică puține informații devin cunoștințe;

▪ prin intermediul influențelor incidentale individul are acces la informații care pot veni în contradicție cu scopurile educației formale și nonformale [43, p. 159].

Formele educației pot fi diferențiate în funcție de nivelul de organizare și de structură, de condițiile în care are loc învățarea, de funcționalitatea și aplicabilitatea cunoștințelor, aptitudinilor și atitudinilor, de nivelul de certificare a rezultatelor învățării [35].

Educația informală și învățarea la distanță

Cu toții asistăm la o schimbare majoră a unor principii de instruire bazate pe utilizarea tehnologiilor informaționale în educație. Învățarea informală devine din ce în ce mai importantă într-o lume globalizată și interconectată, în care tehnologia le permite personalului de specialitate din biblioteci să învețe într-o multitudine de moduri, utilizând resurse educaționale deschise și prin învățarea la distanță [41, p. 65].

În literatura de specialitate conceptul de *instruire la distanță* deseori este utilizat în formula *e-Learning, educație online, educația virtuală*. Cele mai multe surse teoretice în domeniu utilizează aceste noțiuni cu titlu de sinonime relative. Desigur, există anumite diferențe în abordarea acestor concepte, care depind de contextul utilizării acestora, nivelul de integrare, etc. Diferența constă în semantica acestor noțiuni, iar comun pentru toate este ideea aplicării tehnologiilor în procesul de formare continuă, dezvoltării competențelor profesionale ale personalului de specialitate din biblioteci pe parcursul întregii vieți. Unii autori pentru aceleași aspecte utilizează termeni diferiți, iar în concepția altora, același termen desemnează aspecte diferite.

În acceptul Uniunii Europene (UE) [25], eLearning reprezintă programul european în domeniul Tehnologiilor Informaționale și Comunicaționale (TIC) pentru educație și formare, care

promovează includerea TIC în orice sisteme și medii de învățare (formale, nonformale, informale).

Computerul nu înlocuiește instructorul, ci reprezintă un instrument facilitator între factorii implicați în educație – formator, clasa de formabili și/sau sistem. Sarcina formării continue, bazate pe noile tehnologii informaționale, nu este aceea de a demonstra rezultate imediate într-o întrecere cu alte tipuri de sisteme educaționale, ci de a substitui o parte din structurile actuale cu un nou, probabil superior, spectru de performanțe în întâmpinarea schimbărilor inerente ce au loc în cultură și civilizație [28, p. 19].

Prin educația la distanță, organizată de o instituție ce furnizează în timp real cunoștințe, experiențe pot fi asimilate de bibliotecari într-o manieră proprie, individuală. Datorită tehnologiei informației și a comunicării, pentru personal se deschide o nouă perspectivă în materie de formare. Se creează o veritabilă exigență de a învăța mereu și de a căpăta cunoștințe de-a lungul vieții. În același timp, face posibilă autoformarea, facilitează accesul la diferite resurse documentare și educative și modifică profund raporturile între indivizi.

În funcție de nivelul de implicare în procesul educațional se disting mai multe forme de e-Learning:

– *Baze de date de informare-documentare și de instruire.* Sunt forma cea mai simplă de e-Learning și constă în punerea la dispoziția celor interesați a surselor de informare și documentare sub formă de baze de date, mai mult sau mai puțin structurate și organizate, precum și a posibilităților de a-și verifica cunoștințele prin diferite instrucțiuni, meniuri informatice ajutătoare, prin chestionare, teste electronice.

– *Suport online.* Funcționează într-un mod similar cu forma de e-learning precedentă și reprezintă, de fapt, o variantă îmbogățită cu aplicații informatice de interactivitate care permit comunicarea sincronă prin mesagerie (contact direct între cursant și formator).

– *Instruirea asincronă*. Este forma de e-learning care se bazează pe modelul tradițional de educație, în care formatorul transmite cunoștințe și competențe unei clase sau unui grup de formabili. Tot acest proces educațional se bazează pe aplicații specifice numite platforme de e-learning care permit realizarea, în formă digitală, a tuturor etapelor: de la înregistrarea, testarea cunoștințelor inițiale, înmatriculare, înscrierea sau repartizarea la cursuri, derularea procesului de învățare prin transmiterea de cunoștințe și competențe împreună cu suportul documentar necesar, comunicarea formator-formabil, până la evaluări parțiale și finale. Forma de învățământ la distanță și numeroase forme de formare continuă se bazează pe acest model de e-learning susținut de platforme informatice specifice. Este considerată instruire asincronă întrucât lipsește interacțiunea directă și în timp real a profesorului cu întreaga clasă sau întregul grup, echivalentul formei de instruire tradițională. Este posibilă interacțiunea formatorului cu fiecare cursant în parte prin email, buletine informative sau chiar forumuri de discuții sau mesagerie instant.

– *Instruirea sincronă*. Funcționează în mod similar cu instruirea asincronă, singura deosebire fiind că platformele de e-learning permit realizarea de clase, comunități virtuale și astfel, procesul de predare-învățare pe modelul transmiterii de cunoștințe de la formator la cursant sub forma activităților educaționale în clasă se poate realiza online în timp real. Aplicațiile de videoconferințe permit conectarea și comunicarea ambelor părți într-o lecție virtuală susținută într-o clasă virtuală [25, p. 106].

Biblioteconomistul Gheorghe Buluță [6] consideră instruirea la distanță pentru bibliotecarii fără studii în domeniu o posibilitate eficientă de a-și ridica nivelul de pregătire. Cercetătorul propune actualului specialist orientare spre noile generații de utilizatori ai Internet-ului, pe oferta de informație utilă și de valoare, eventual personalizată. Însă aceasta obligă profesioniștii din domeniu să asimileze noile practici în folosirea Internet-ului, care

sunt foarte variate și diverse.

Pe măsură ce tot mai multe programe de formare sunt oferite electronic este firesc să ne adresăm întrebarea: Cum influențează acest format de învățare asupra calității? Unii cercetători consideră că educația online este de o calitate mai scăzută decât învățarea față-în-față, alții scot în evidență avantajele ei. Principiile de bază ale consorțiului de evaluare a calității WISE (the Web-based Information Science Education) destinat estimării programelor de studii postuniversitare la disciplinele de biblioteconomie și știința informării în regim online sunt:

- disponibilitatea suportului tehnic și a resurselor în cazul formării online în formatul electronic nu este mai rău decât în cazul studiilor tradiționale;
- predarea online conform calității corespunde/nu cedează predării în format tradițional;
- popularitatea educației online nu ar trebui să fie inferioară celei tradiționale [50, p. 59].

Educația online oferă personalului de specialitate din bibliotecă posibilitatea de a învăța continuu și de a căpăta cunoștințe de-a lungul vieții. Aplicarea de către furnizorii de educație continuă a unor instrumente, platforme educaționale ca Zoom, Google Meet, CiscoWebex, etc. oferă posibilitatea de a instrui personalul în timp real (videoconferințe, ateliere, training-uri profesionale, workshop-uri, etc). Participanții la instruire/formatorii pot partaja prezentări, demonstrează la ecran informații, video, comunică prin chat, răspunde la întrebări, lucra în grupuri concomitent. Tehnologiile devin suport esențial în organizarea activităților educaționale. În același timp, este posibilă autoformarea, se facilitează accesul la diferite resurse documentare și educative, se modifică profund raporturile între indivizi.

Avantaje: flexibilitatea procesului de transmitere de cunoștințe, bibliotecarul poate lucra oriunde și oricând, accesul direct și rapid la resursele educative, documentarea și obținerea

informațiilor specifice actuale, instituirea unui ritm propriu de pregătire (tutorialele de instruire permit revenirea asupra unei aplicații până la obținerea rezultatului scontat), actualizarea materialelor educaționale se realizează rapid, îmbogățirea vocabularului specific domeniului interesat, dezvoltarea strategiilor de procesare a informației, etc.

Dezavantaje: Tehnologizarea rapidă care poate crea blocaje și chiar fobii, necesitatea dobândirii unor competențe IT care condiționează nivelul de pregătire ulterior, absența relației directe formator-formabil, susținerea pregătirii teoretice în detrimentul dobândirii competențelor practice specifice, etc. [44, p. 107].

Multiplicarea rapidă, explozivă a proceselor de formare, recurgând la noile tehnologii de informare și comunicare (învățământ la distanță, autoformare, formări online) demonstrează că am intrat într-o nouă eră, care încearcă să facă din formare secretul dezvoltării societății contemporane, datorită noilor tehnologii (ca instrument care facilitează învățarea).

Timpul alocat pentru educația informală

În documentul IFLA *Dezvoltarea profesională continuă: principii și acumularea celei mai bune experiențe*, elaborat de către „Departamentul de dezvoltare profesională continuă și învățare la locul de muncă” este stipulat faptul că „aproximativ 10% din orele de muncă să fie asigurate atât pentru participarea la workshopuri / ateliere de lucru, conferințe, învățare la locul de muncă și alte activități educaționale, cât și pentru proiecte de învățare informală”.

Bibliotecile necesită să aloce nu doar resurse financiare destinate formării continue, dar și o parte din timpul de lucru. În scopuri educaționale, se recomandă de a preconiza o parte din timpul de muncă de bază. Drept exemplu pot fi aduse datele colectate la solicitarea Asociației Bibliotecilor Științifice (Association of Research Libraries) și conținute în baza de date SPECKit 315 despre orele de muncă alocate formării continue a perso-

nalului. Sursa „SPECKit 315” aduce câteva exemple de biblioteci universitare privind anumite reguli de care se conduc atunci când instituția oferă angajaților concediu de studiu (procedura de finanțare a acestuia, inclusiv costurile de transport), concediu academic cu păstrarea salariului, beneficii de acoperire și costurile instruirii, etc.

- În baza unui sondaj neformal, directorii bibliotecilor universitare din Danemarca au dezvăluit o opinie generală că este necesar să se prevadă în scopul formării continue aproximativ 10% din programul de lucru.

- Conform recomandărilor Ministrului Educației și Culturii din Finlanda, educației continue ar trebui preconizate cel puțin 6 zile din an.

- Conform rezultatelor cercetării a unui număr de biblioteci membre ale ALA (American Library Association) educația formală a angajaților a constituit 20 de ore pe an și educația informală - 60 de ore.

- Potrivit autorilor Auster și Chan specialiștii în bibliotecă din Canada au petrecut aproximativ trei zile pe an pentru evenimente de formare formală și aproximativ 31 de zile în an pentru studii informale.

- Consiliul Național al Bibliotecii din Singapore, în subordinea căruia se află 25 de biblioteci publice, Biblioteca Națională și arhivele, recomandă personalului să aloce 60 de ore pentru a studia pe tot parcursul anului.

- Personalul de bibliotecă de la Universitatea din Arizona (SUA), are până la 24 de zile lucrătoare pe an destinate dezvoltării profesionale: participarea la conferințe, scrierea și prezentarea rapoartelor, participarea la lucrările asociațiilor profesionale regionale și naționale.

Utilizarea sporită a formelor non-tradiționale de educație prin mediu virtual, comunicații mobile și alte metode informale/netradiționale sunt dificil de documentat, dar în același timp

rămân instrumente extrem de importante de învățare [50, pp. 36-37].

Codul Muncii al Republicii Moldova nr. 154 din 28.03.2003 [12] (Titlul VIII, Formarea profesională) stipulează drepturile și obligațiile atât a angajatorului, cât și a salariatului în domeniul formării profesionale, precum condițiile, modalitățile, durata formării profesionale și volumul mijloacelor financiare alocate în acest scop (art. 213, p. 3). Timpul necesar ucenicului pentru participarea la activități teoretice ce țin de formarea profesională se include în timpul de muncă (art. 218).

Nu există reguli neechivoce pe baza cărora s-ar putea stabili numărul necesar de ore pe an pentru educația continuă. Important e să reținem că scopul de bază este să satisfacă în primul rând nevoile de formare ale bibliotecarilor, decât îndeplinirea planului pentru punctele acordate sau ore alocate pentru aceasta. Conținutul și organizarea programelor educaționale ale prestatorilor de dezvoltare a competențelor profesionale trebuie elaborate în corespundere cu necesitățile reale ale personalului.

Necesitatea educației informale se face simțită și în ceea ce privește *timpul liber*. Referitor la locul pe care îl ocupă timpul liber în existența indivizilor, a grupurilor și societății, s-a publicat o literatură vastă. Conferința regională europeană asupra timpului liber, care s-a ținut la Praga în aprilie 1965, a scos în evidență importanța, rolul și funcțiile educației, care trebuie să acționeze în așa fel, încât timpul liber să ajute omul în dezvoltarea sa, în loc să-i dăuneze. În această privință, una din recomandările acestei conferințe este deosebit de semnificativă: „Educația adulților cuprinde activități complexe, din care cea mai mare parte se situează în timpul liber și, în același timp, oferă diferite mijloace, grație cărora timpul liber, în ansamblul său, poate contribui la dezvoltarea și îmbogățirea personalității.

Din perspectiva educației adulților, pe parcursul evoluției sistemului educativ s-a constituit treptat un nou tip de dezvoltare

pentru personalul de specialitate din biblioteci. Din experiența relațiilor educaționale conturate în Danemarca, adultul care participă la activități de formare sau studiu, din obiect al educației, devine subiectul propriei sale educații [31, p. 46] și propriul instrument al dezvoltării sale prin intermediul multiplelor forme de autoinstruire [31, p. 50]. Personalul de specialitate din biblioteci nu va renunța la timpul său liber pentru a participa la activități de ordin educativ decât, dacă întrezărește satisfacerea unui interes, dacă găsește o legătură între ceea ce i se propune și ambițiile, aspirațiile, curiozitățile și plăcerile propriei sale vieți. Pentru el, educația are obligația de a inventa, a născoci, a imagina [31, p. 47]. Va trebui să se țină seama de varietatea aspectelor și a funcțiilor educației adulților și de dezvoltarea culturală, cum ar fi continuarea unei educații profesionale, studiul în scopul unor satisfacții personale, formarea discernământului și capacității de a folosi timpul liber, răspândirea realizărilor culturale și valorificarea formelor de recreare” [31, p. 69].

EDUCAȚIA INFORMALĂ – COMPONENTĂ PRIORITARĂ A DEZVOLTĂRII COMPETENȚELOR PERSONALULUI DE SPECIALITATE DIN BIBLIOTECI

Educația informală a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova

Formarea continuă este un drept și o obligație. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29.07.1994 [16, art. 35], prevede șanse egale la învățare tuturor cetățenilor de-a lungul vieții lor.

Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova presupune realizarea următoarelor obiective: (1) să se modernizeze și să răspundă prompt solicitărilor imediate și (2) să fie pro-activă formând competențe valoroase în contextul european.

Regulamentul cu privire la formarea continuă a adulților nr. 193 din 24 martie 2017 [39] are menirea de a reglementa și dezvolta cadrul normativ, privind educația adulților. De asemenea, de a crea mecanisme de finanțare și dezvoltare a programelor de formare continuă a adulților pentru formarea competențelor-cheie: digitale, antreprenoriale, lingvistice, interculturale, și alte competențe noi, solicitate pe piața muncii.

Idealul educațional stabilit de *Codul Educației al Republicii Moldova* [11] prevede: „Formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate”. În acest document finalitățile educaționale sunt formulate în termeni de competențe: „Educația are ca finalitate principală formarea unui caracter integru și dezvoltarea unui sistem de competențe care include cunoștințe, abilități, atitudini și valori ce permit participarea activă a individului la viața

socială și economică”.

Conform Codului Educației al Republicii Moldova, formarea competențelor profesionale ale personalului de specialitate din biblioteci poate fi realizată prin: (1) educația formală; (2) educația nonformală; (3) educația informală.

– *Educație formală* – ansamblul acțiunilor didactice și pedagogice proiectate instituțional prin structuri organizate sistemic, pe niveluri și cicluri de studii, în cadrul unui proces de instruire realizat cu rigurozitate, în timp și spațiu.

– *Educație nonformală* – ansamblul acțiunilor instructive proiectate și realizate într-un cadru instituționalizat extrașcolar, constituit ca o punte între cunoștințele asimilate la lecții și cunoștințele acumulate în contextul educației informale.

– *Educație informală* – ansamblul influențelor instructive și pedagogice exercitate spontan și continuu asupra individului în familie, în localitate, în cartier, în stradă, în (micro)grupuri sociale, în mediul social (cultural, profesional, economic, religios etc.), în comunitate (națională, zonală, teritorială, locală) și prin mass-media (presa scrisă, radio, televiziune etc.) [11].

În ordinea clasificată menționăm că educația formală reprezintă un proces structurat, realizat în baza unui curriculum; cea nonformală presupune practicarea unor activități planificate fără obligativitatea unui curriculum; educația informală admite modalități de formare profesională neinstituționalizate și nestructurate (activități organizate în familie, la locul de muncă, în comunitate, activități culturale etc.) care contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale.

În *Legea cu privire la biblioteci* nr. 160 din 20.07.2017 [30] (Cap. IV. Managementul și personalul bibliotecilor publice) sunt stipulate două articole privind formarea profesională:

▪ **art. 26** „*Formarea profesională a personalului de specialitate din biblioteci*” stabilește următoarele: (1) personalul de specialitate pentru biblioteci este format conform necesității domeniului

lui; (2) statul asigură formarea profesională prin învățământul profesional tehnic și prin învățământul superior de licență, de master și de doctorat în domeniul biblioteconomic; (3) calificarea personalului de specialitate din biblioteci se confirmă printr-un certificat sau o diplomă, eliberate în condițiile legii.

▪ **art. 27** „Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci” specifică asigurarea acesteia în cadrul centrelor de formare profesională, din contul alocațiilor bugetare, precum și din veniturile colectate, prin educația formală, nonformală și informală.

Regulamentul privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din biblioteci din 05.02.2015 stabilește atestarea personalului de specialitate din biblioteci o dată la 5 ani prin conferirea/confirmarea consecutivă a categoriilor de calificare doi, întâi și superioară. Obținerea categoriei de calificare devine o modalitate de dezvoltare profesională, realizarea maximă a potențialului intelectual, inovațional și creativ al acestora [40]. Regulamentul stipulează necesitatea autodezvoltării, documentării în domeniul de activitate profesională.

Conform prevederilor *Regulamentului privind evaluarea bibliotecilor publice* este specificată necesitatea deținerii cadrului documentar instituțional *Politici privind formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci*. Politicile arată angajamentul privind implicarea personalului în formarea continuă; asigurarea procesului educațional cu resurse necesare; alocarea timpului pentru instruire; informarea despre ofertele educaționale externe; motivarea personalului; asigurarea accesului la resurse informaționale profesionale; evaluarea nevoilor de formare continuă, etc.

În *Codul deontologic al bibliotecarului* [10] se menționează obligațiile bibliotecarului:

▪ acumularea, menținerea, actualizarea și aprofundarea permanentă a cunoștințelor și abilităților sale de specialitate, nece-

sare exercitării atribuțiilor funcționale;

- implementarea și asigurarea respectării principiului dezvoltării profesionale continue, participând la programe de formare și perfecționare, la reuniuni profesionale, activități științifice și culturale de profil, organizate de biblioteci sau alte instituții.

Educația informală devine o condiție pentru dezvoltarea personală și profesională a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova, implementată în patru domenii [56, p. 80]:

1. *Aspect personal* (dezvoltarea propriei personalități, intuiției, calităților personale, etc.);
2. *Aspect axiologic* (formarea unui sistem de valori);
3. *Aspect cognitiv* (achiziționarea de noi cunoștințe despre persoană, cultură, despre sine);
4. *Aspect creativ* (activitatea propriu-zisă, autorealizarea).

Educația informală a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova ca subiect de cercetare și discuție nu a fost abordat în mod special până la etapa actuală. Însă bibliotecarii au sesizat că succesul și autorealizarea în mare parte depind de capacitatea de a trece de hotarele unor standarde și de a învăța independent. Însuși conceptul de „educație” actualmente este perceput ca ceva mai larg și mai complex decât doar „educație formală” [56, p.79].

Căutarea în Google Academic a expresiei „educația informală a bibliotecarilor din Republica Moldova” a identificat 126 de rezultate pentru perioada 2010-2020 în limba română. Comparând rezultatele căutării pentru ultimii doi ani, menționăm în anii 2019-2023 rezultate, iar în 2020 doar 9. Analizând aceste surse, fenomenul dat a fost menționat în contextul educației formale și nonformale, însă studii separate nu au fost elaborate [36]. Această mini analiză ne permite să concluzionăm că problema educației informale a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova este încă puțin studiată, dar constatarea dată

nu înseamnă lipsa relevanței sale, fiindcă educația informală „acoperă deficitul de competențe profesionale”.

Rolul și importanța educației informale a fost accentuat la Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Bibliotecă sub genericul „Identitatea bibliotecii în noua normalitate: tendințe și priorități 2021” din 4 noiembrie 2020. Biblioteca Națională a Republicii Moldova, ca centru biblioteconomic național, în funcție de prevederile/tendențele domeniului biblioteconomiei și știința informării la nivel internațional, studiile, politicile promovate de organizații de profil internațional și național (IFLA, CENL, EBLIDA, Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”, etc.), precum și situația generată de pandemia Covid-19, a fost elaborat „Proiectul național 2021: anul fortificării digitalizării activității bibliotecilor priorități profesionale ale anului 2021 în care au fost determinate următoarele priorități [38]:

1. Tehnologiile informaționale în activitatea bibliotecilor – imperativul supraviețuirii.
2. Incluziunea digitală a personalului de specialitate din bibliotecă.
3. Dezvoltarea serviciilor în bază de TIC, accesibile de la distanță.
4. Dezvoltarea și promovarea Științei Deschise.
5. Promovarea lecturii ca bază pentru dezvoltarea multilaterală.

Educarea informală a personalului de specialitate din bibliotecă: responsabilitate personală și managerială (instituționalizarea acesteia) și augmentarea lecturilor profesionale (resurse biblioteconomice în Acces Deschis) – sunt repere cheie în cadrul acestor priorități. În aspect general, prioritățile sunt orientate spre rolul educației informale și oportunitățile tehnologiilor în dezvoltarea competențelor digitale. Progresele din domeniul digital aduc cu sine noi provocări pentru bibliotecarii din Republica Moldova.

Expunerea zilnică la date digitale necesită mai mult decât oricând o gândire critică și capacitatea de a interacționa într-un mod pozitiv și competent în mediul digital. Profesia de bibliotecar se confruntă cu nevoia/cerința de aptitudini și competențe digitale extrem de variate, de alfabetizare mediatică.

Educația și formarea profesională s-au aflat mereu în centrul proiectului Uniunii Europene (UE). În acest context, la 1 iulie 2020, Comisia UE a prezentat o nouă *Agendă pentru competențe* [1] cu scopul orientării eforturilor de redresare în urma crizei provocate de Covid-19 în domeniul ocupării forței de muncă și al politicii sociale. S-a pus accentul pe „Competențe” și „Educația și formarea profesională”. Agenda oferă propuneri cu un nou impuls în domeniul educației până în 2025 pentru toți. Reieșind din componentele de bază ale Agendei, putem specifica ca acțiuni ale sistemului de formare continuă pentru personalul de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova:

1. *Acțiuni colective*, mobilizând factorii interesați (minister, instituții de învățământ, furnizori de educație continuă, formatori) care să optimizeze procesul de formare profesională a bibliotecarilor: modele concrete de dezvoltare, implementarea și evaluarea unor mecanisme specifice pentru a face față perioadei de criză.

2. *Defnirea unei strategii clare* pentru a se asigura că dobândirea/dezvoltarea competențelor facilitează obținerea/menținerea locului de muncă.

3. *Ajută personalul să-și dezvolte competențele pe parcursul vieții*, într-un mediu în care învățarea pe tot parcursul vieții reprezintă regula.

4. *Identifică mijloacele financiare pentru a promova investițiile în competențe.*

5. *Stabilește obiective ambițioase* în materie de perfecționare și recalificare, care să fie atinse în următorii 5 ani.

Analizând aceste acțiuni, conchidem că formarea profesiona-

lă continuă a personalului de specialitate din biblioteci trebuie adaptată perioadei de criză. Organizațiile de educație și formare necesită implicare activă în dobândirea competențelor relevante de-a lungul întregului proces de învățare pe tot parcursul vieții. Diferiți actori trebuie să conlucreze efectiv pentru ca dezideratul formării, perfecționării și al recalificării să devină realitate. Eforturile concertate pot ajuta bibliotecarii și bibliotecile de-a lungul întregului lanț valoric să își clarifice nevoile, să își diminueze costurile și să se concentreze asupra priorităților privind dezvoltarea profesională. În acest sens, se recomandă elaborarea unor programe eficace: de la identificarea competențelor necesare pentru dubla tranziție, la dobândirea acestor competențe prin programe de formare specifice și până la sprijinul utilizării lor la locul de muncă [15, p. 4].

Din similitudinile între pedagog și bibliotecar și caracterizarea personalului din domeniul pedagogiei, am atribuit diverse roluri, funcții bibliotecarului actual [34, p. 31]:

- „*Bibliotecar-instruit*” – știe multe, posedă bagaj vast de cunoștințe și informație;
- „*Bibliotecar-tehnician*” – deține cunoștințe tehnologice, le posedă bine și operează cu ele;
- „*Bibliotecar-artizan*” – practică profesia ca pe o artă;
- „*Bibliotecar-reflexiv*” – propria experiență reprezintă sursă și mijloc de dezvoltare profesională;
- „*Bibliotecar-actor social*” – se implică în proiecte profesionale colective contribuind la realizarea lor. Pune în valoare competențele sale sociale: de a stabili relații interpersonale și a le gestiona cu abilitate;
- „*Bibliotecar ca persoană*” – întrunește grupul de competențe ce asigură relația profesională cu sine însuși și cu dezvoltarea sa, e competența de tipul „savoir-devenir”.

La rândul său, specialistul Vasile Țâra [47, p. 25] identifică trei categorii de personal în sistemul biblioteconomic românesc:

1. *Bibliotecarul specialist* – care a dobândit o cultură de specialitate printr-o formă superioară de învățământ biblioteconomic, care și-a continuat efortul de specializare prin parcurgerea unei bibliografii fundamentale și care se străduiește să se informeze la zi cu noutățile din domeniul profesiei sale, la care adaugă o experiență profesională bine întemeiată;

2. *Bibliotecarul diletant* – amator, autodidact, cu lecturi de specialitate minimale (de regulă, manuale de inițiere în biblioteconomie), cu experiență relativ bună, dar limitată la un domeniu de activitate biblioteconomică, și cu informații de specialitate obținute numai la diverse cursuri de orientare profesională;

3. *Bibliotecarul de ocazie* – incompetent și dezinteresat de rosturile bibliotecii, pentru care contează doar siguranța postului și remunerația lunară, idealul său fiind transferul într-o funcție mai bine plătită și, pe cât posibil, în conformitate cu pregătirea lui de specialitate, alta decât cea de bibliotecar.

Considerăm că indiferent de caracteristica bibliotecarului, fiecare specialist trebuie să fie dispus să învețe pe tot parcursul vieții, pentru a fi pregătit să răspundă provocărilor.

Dezvoltarea competențelor profesionale ale personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova poate fi obținută prin diferite modalități de instruire continuă: tutoriale, ateliere, training-uri, etc., organizate de prestatorii de educație continuă: Departamentul de Formare continuă din cadrul Universității de Stat din Moldova, Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Centrul de Excelență și Formare din cadrul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, Campusul competențelor din cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Centrele Biblioteconomice Departamentale și Teritoriale. De asemenea, prestatorii de educație continuă orientează comunitatea bibliotecară de a se implica activ în învățarea informală, pentru a-și dezvolta competențele profesionale digitale,

de comunicare, competența de „a învăța să înveți”, inovaționale, sociale, etc.

În contextul educației informale, considerăm că în sistemul de competențe profesionale ale personalului de specialitate din biblioteci cele mai importante sunt:

1. *Competența de „a învăța să înveți”*. Statutul de competență-cheie al competenței „a învăța să înveți” este fundamentat, în principal, pe trei considerente: (1) „competența a învăța să înveți este un rezultat înalt valorizat la nivelurile societal și individual, fiind asociat ideilor de „societate care funcționează bine” și „viață de succes”; (2) este un instrument care permite oferirea de răspunsuri la cerințele complexe și importante ale unui larg spectru de contexte; (3) este o competență importantă pentru toți indivizii” [46, p. 25].

În acest context, domeniul de competență „a învăța să înveți” reprezintă:

- abilitatea de a persevera în învățare, de a-ți organiza propria învățare prin managementul eficient al timpului și al informațiilor, individual și în grup;

- conștientizarea procesului și nevoilor proprii de învățare, identificarea oportunităților disponibile și abilitatea de a depăși obstacolele pentru a învăța cu succes;

- acumularea, procesarea și asimilarea noilor cunoștințe și abilități;

- căutarea și utilizarea consultării și a orientării;

- pornirea învățării de la cunoștințe și experiențe anterioare, fiind aplicate în activitatea profesională și procesul de formare. Motivația și încrederea sunt cruciale pentru această competență.

Acest domeniu de competențe arată statutul său complex: a învăța să înveți pentru o anumită activitate; a învăța să înveți pentru relații armonioase și constructive cu colegii de breaslă, cu mediul în care activezi; a învăța să înveți pentru a te înțelege, valorifica, căuta succesul personal și profesional [3, p. 45].

2. *Competența de comunicare.* Oricât am fi de preocupați și concentrați asupra marilor provocări ale educației contemporane formale, nonformale și informale în domeniul biblioteconomiei și știința informării, fundamentul tuturor este „comunicarea”. Comunicarea este un prilej de transmitere și de schimb de informații și semnificații între locutori, precum un mijloc de instaurare și menținere a relațiilor de bunăvoință între indivizi, asigurând un dinamic echilibru (micro)social [2, p. 198]. Mediul bibliotecar este unul de comunicare, prin inițierea și menținerea dialogului despre serviciile și funcțiile în cadrul societății. Comunicarea stă la baza apariției multor idei noi; ieșirea din tot felul de crize; sursa analizelor și sintezelor; stabilirea unor relații interpersonale favorabile cu utilizatorii bibliotecii.

Competența de comunicare se bazează pe abilitatea de a înțelege, de a exprima și de a interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris într-o gamă potrivită de contexte sociale – la serviciu, acasă, în educație și instruire. Dezvoltarea tehnologiilor de informare și comunicare necesită de la personalul de specialitate din biblioteci cunoașterea utilizării noilor tehnologii pentru a se confrunta cu o serie de probleme comunicaționale. Comunicarea eficientă reprezintă calea prin care indivizii își pot corela în mod sinergetic toate eforturile depuse pentru creșterea performanței și realizarea obiectivelor organizației. Fără o serie de mijloace informatice și de comunicare modernă (Intranet, Internet, marketing online, site, blog, poștă electronică, etc.), o bibliotecă se poate pomeni izolată, fără a putea comunica la viteză și cerințele utilizatorului actual, fiind astfel sortită dispariției din societatea informațională. Astfel, prin intermediul comunicării online la nivel de instituții infodocumentare, se urmărește scopul de a interacționa direct cu utilizatorul [7]. De asemenea, menționăm faptul că atenția acordată utilizatorului, exprimarea corectă, vocabular bogat, decent și gramatical corect, un ton ferm, convingător, cu o anumită tonalitate și

colorit afectiv, completează „cartea de vizită” a bibliotecarului și îi conferă prestigiul socioprofesional de care are nevoie pentru a câștiga încrederea publicului în profesionalismul său.

3. *Competența digitală.* În mediul biblioteconomic de azi, tehnologia este un factor generic esențial pentru comunicare, inovare și eficiență. Capacitatea de a utiliza aceste tehnologii și de a ține pasul cu evoluția lor rapidă a devenit o condiție obligatorie în activitatea profesională a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova. Cunoașterea utilizării tehnologiilor digitale de către bibliotecari va contribui la realizarea scopului primordial al tuturor bibliotecilor: de a presta servicii de bibliotecă de calitate în contextul transformărilor digitalizate.

La baza competenței digitale, una dintre cele opt competențe-cheie, stau un șir de concepte-cheie, ca: înțelegerea; cunoștințe tehnologice de utilizare a TIC; cunoștințe informaționale (evaluarea și utilizarea dificilă); cunoștințe digitale (adresare, integrare, creare, distribuire); cunoștințe mass-media (comunicare și mesaje). Competența digitală implică utilizarea sigură și dificilă a tehnologiilor societății informației pentru activitate profesională, agreement și comunicare. Se bazează pe competențe primare în materie de TIC: utilizarea calculatorului pentru a obține, evalua, stoca, produce, prezenta și schimba informații și a comunica și participa la rețele de colaborare (socializare) prin intermediul Internetului.

În baza literaturii de specialitate au fost identificate cinci componente de bază ale competenței digitale:

- *învățare* – învățarea și generarea cunoștințelor, produselor sau proceselor: reprezentarea și crearea de cunoștințe în diferite limbaje specifice (textual, numeric, iconic, vizual, grafic și sonor); producerea cunoștințelor și publicarea informației utilizând unelte de editare digitală etc.;

- *informație* – obținerea, evaluarea și procesarea informației în formate digitale: utilizarea sistemelor informatice și de navi-

gare pe Internet, pentru a accesa informațiile, resursele și serviciile; utilizarea diverselor surse și motoare de căutare după tipul și formatul informației;

- comunicare – comunicare, relaționare și colaborare în medii digitale: comunicare prin dispozitive digitale și software specific;

- *cultură digitală* – acționarea în manieră responsabilă, sigură și civică: administrarea identității digitale și a gradului de confidențialitate și siguranță ale datelor personale și ale informației de pe Internet;

- *tehnologie* – alfabetizarea tehnologică, utilizarea și gestionarea dispozitivelor și a mediilor de lucru digitale: înțelegerea și utilizarea eficientă a dispozitivelor și sistemelor informatice proprii TIC [45, p. 147]

Conform *Planului de acțiune pentru educația digitală* [14] a Comisiei Europene (2018), educația ar trebui să contribuie la consolidarea rezilienței în această eră a globalizării și a schimbărilor tehnologice rapide. Planul de acțiune este în concordanță cu declarația ministerială din 2017 a G-20 referitoare la economia digitală, care recunoaște la nivel mondial că „toate formele de educație și învățare pe tot parcursul vieții ar putea necesita să fie ajustate pentru a profita de noile tehnologii digitale”. Acest plan de acțiune stabilește modul în care sistemele de educație și formare pot utiliza mai bine inovarea și tehnologiile digitale și pot sprijini dezvoltarea unor competențe digitale relevante necesare în viață și în profesie într-o eră a schimbărilor digitale rapide.

Profesia se transformă și se dezvoltă în permanență. De aceea este extrem de important ca fiecare bibliotecar să investească în competențele sale digitale pe tot parcursul vieții. Transformarea digitală oferă numeroase oportunități și personalul de bibliotecă trebuie să profite la maximum și să facă față provocărilor. Una din prioritățile *Planului de acțiune pentru educația digitală* – Dezvoltarea aptitudinilor și competențelor digitale relevante pentru transformarea digitală – presupune nevoia de competențe

digitale. Competența digitală este inclusă în cadrul european de referință revizuit pentru competențele-cheie privind învățarea pe tot parcursul vieții. Competența digitală înseamnă utilizarea cu încredere și cu discernământ a tehnologiilor digitale și cuprinde cunoștințele, aptitudinile și atitudinile necesare tuturor cetățenilor într-o societate digitală aflată în evoluție rapidă. Cadrul european al competențelor digitale pentru cetățeni [13] descrie competența digitală în cinci domenii: educația în domeniul informației și al datelor, comunicarea și colaborarea, crearea de conținut digital, siguranța și bunăstarea, precum și soluționarea problemelor. La etapa actuală, societatea are nevoie de un bibliotecar bine pregătit în domeniul managementului datelor deschise sau al accesului deschis. În procesul de autoinstruire personalul de specialitate din biblioteci trebuie să beneficieze de resursele educaționale deschise.

Perioada de criză și măsurile de limitare a răspândirii bolii care au fost impuse ca urmare a acestei pandemii au scos în evidență faptul că bibliotecarii din întreaga lume trebuie să își amelioreze rapid nivelul competențelor digitale. Însăși Comisia Europeană [15] a menționat, că pandemia a accentuat lacunele în materie de competențe digitale. „Abilități pentru a sprijini tranzițiile ecologice și digitale” este una din cele 12 acțiuni din Agendă pentru competențe. Unul dintre documentele relevante privind pandemia și bibliotecile pentru bibliotecarii din Republica Moldova este studiul „O agendă a bibliotecilor europene în era post-covid” la elaborarea căruia și-au unit eforturile asociațiile bibliotecarilor din 17 țări europene sub egida Biroului European al Asociațiilor de Biblioteci și instituții de Informare și Documentare (EBLIDA) [23]. Unul din cei cinci factori identificați de EBLIDA – *Tehnologiile modelează bibliotecile în moduri noi* – accentuează necesitatea dezvoltării competențelor digitale

Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării în sprijinul educației informale

Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM (CFPC), ca centru biblioteconomic național, accentuează faptul că educația informală este o componentă fundamentală a procesului de formare continuă. De asemenea, pledează pentru instituționalizarea/oficializarea educației informale în biblioteci. Una din inițiativele cheie propuse de către CFPC BNRM pentru anul 2021 presupune orientarea centrelor biblioteconomice departamentale și teritoriale spre *Educarea informală a personalului de specialitate din biblioteci*.

Drept argumente se prevăd:

- promovarea și educarea prin lecturile profesionale, astfel orientând personalul de bibliotecă să-și dezvolte gândirea critică în baza analizelor textelor științifice. De asemenea, împărtășirea propriilor experiențe ori cunoscute prin lecturi profesionale;
- orientarea și monitorizarea lecturilor profesionale în cadrul activităților educaționale, discuțiilor metodologice prin prezentări de surse, schimb de opinii, diseminarea unor liste de recomandare din domeniu și cele interdisciplinare;
- cunoașterea, promovarea bunelor experiențe prin publicații, recenzii, comunicări la acest aspect, etc.

Programa educațională a CFPC BNRM include diverse subiecte care orientează personalul de specialitate către învățarea informală:

- Lectura critică;
- Practici de lecturi online;
- Lectura în contextul mișcării Știința Deschisă;
- OpenDoar – oportunități de diversificare și lărgire a accesului la informație;
- Lecturi profesionale – conținuturi în Acces Deschis, etc.

Un model de organizare a activității educaționale la subiectul „Lecturi profesionale – conținuturi în Acces Deschis” este prezentat în Anexa 1 (agendă, model de completare a eJurnalului de

lectură, chestionar de evaluare).

CFPC BNRM la sfârșitul anului 2019 a conceput un serviciu informativ *Mă Informez. Particip la Proiecte*, în scopul oferirii informației curente, actualizate despre proiectele din domeniul culturii și cele adiacente pentru dezvoltarea profesională și personală a personalului de bibliotecă.

Obiectivele serviciului:

- identificarea și informarea curentă despre portalurile care lansează proiecte de interes pentru biblioteci;
- identificarea și diseminarea textelor integrale ale proiectelor utile activității bibliotecii;
- prezentarea și promovarea proiectelor în format electronic (InfoProiect);
- cunoașterea surselor de accesare a informațiilor și economisirea timpului profesional al personalului bibliotecilor;
- colaborarea și conlucrarea între biblioteci din sistemul național de biblioteci;
- creșterea vizibilității bibliotecii și imaginea bibliotecarului;
- dezvoltarea personală și profesională a personalului de bibliotecă.

Informația actualizată lunar și în dependență de necesitate este diseminată în format electronic prin e-mail, plasată pe pagina de socializare (<https://www.facebook.com/cfpc.bnrn>), blogul bibliotecilor publice teritoriale (<https://bibliotecipublicerm.wordpress.com/>).

Figura 1. Model de InfoBuletin

La începutul perioadei de carantină (15 martie 2020) CFPC BNRM a ținut cont de recomandările Ministerului Educației Culturii și Cercetării care a îndemnat toată comunitatea educațională la responsabilitate și organizare eficientă al învățării de la distanță cu utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale, privind obligativitatea desfășurării cursurilor la distanță prin intermediul diferitelor instrumente și platforme online: Viber, Whatsapp, Facebook, Google Classroom, Zoom, Google Meet, etc. Pentru formatorii centrului biblioteconomic național a urmat etapa de însușire a unor noi cunoștințe, abilități, deprinderi și experiențe privind desfășurarea activităților educaționale într-un nou format. Accentul s-a pus pe programele educaționale privind cunoașterea platformelor educaționale online, dezvoltarea competențelor digitale și, nu în ultimul rând, orientarea personalului de specialitate din biblioteci către învățarea informală, autodezvoltare.

Astfel, în perioada pandemiei au fost furnizate activități de formare precum:

- ePortofolii documentare, destinate personalului de specialitate din cadrul BNRM (transmise angajaților prin email);
- ePortofolii educaționale, suport educațional personalului de specialitate din biblioteci (tutoriale de dezvoltare a competențelor digitale, suporturi metodologice, analize statistice, etc.) integrate în colecția *Centrul de Resurse*, pagina Web a BNRM.

Figura 2. ePortofolii educaționale pe pagina web a BNRM (<http://resurse.bnrn.md/ro/for-public-libraries/resource-center>)

Avantajele ePortofoliilor țin de accesibilitatea largă din punct de vedere a timpului, locației, adresabilitatea (pentru toate tipurile de biblioteci), posibilitatea de utilizare (etică și corectă) ca suport documentar în educația nonformală și informală (organizat, dar și individual) și de asigurare a continuității învățării. Axele tematice ale ePortofoliilor, integrate în colecția Centrului de resurse, s-au înscris în prioritățile profesionale, aprobate anual de Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci [18, p. 10].

CFPC BNRM contribuie la elaborarea și promovarea monografiilor biobibliografice, biobibliografiilor în cadrul colecției „BiblioLeader”. Acestea includ rezultatele cercetărilor bibliografice, bibliometrice, scientometrice ale publicațiilor, articolelor, lucrărilor inedite ale/despre personalul de specialitate din cadrul BNRM, precum și din bibliotecile sistemului național.

Lucrările biobibliografice în cadrul colecției „BiblioLeader” reprezintă o valoroasă sursă de informare și documentare a publicațiilor de specialitate care contribuie la autodezvoltarea personalului de specialitate din biblioteci, cunoașterea evoluției domeniului, realizarea studiilor științifice asupra diverselor probleme biblioteconomice, bibliografice, statistice, managementului și marketingului de bibliotecă, instruirea personalului și a utilizatorului, etc. De asemenea, sunt recomandări utile de lecturi profesionale ca una din metodele eficiente de dezvoltare profesională și personală.

Figura 3. Publicații biobibliografice pe site-ul BNRM (<http://www.bnrm.md/index.php/publicatii/biobibliografii>)

Activitatea CFPC din cadrul BNRM este orientată permanent pentru a oferi programe relevante de formare profesională continuă a personalului de specialitate din sistemul național de biblioteci, creșterea nivelului de pregătire a formatorilor interni, colaborare și schimb de experiențe cu trainerii externi. În acest sens, anual se studiază necesitățile de formare ale personalului (forme și metode de instruire, conținut, stil de predare, strategii de evaluare a cunoștințelor, etc.), promovează schimbările din domeniu analizând practicile naționale și internaționale, organizează ateliere, mese rotunde, wordshopuri, lecții publice, etc. încurajând participanții la instruirea pe tot parcursul vieții.

CFPC BNRM recomandă personalului de specialitate din biblioteci participarea la diferite tipuri de instruirii identificate în literatura de specialitate [57, pp. 12-20]:

1. Instruiri la distanță – combină diverse metode, aplică tehnologii moderne de informare și comunicare, care permit acumularea cunoștințelor, formarea aptitudinilor și abilităților noi fără contact personal direct între formabil și formator. Acest tip de dezvoltare profesională are multe avantaje: posibilitatea alegerii unei instituții și a formatorilor cu înaltă calificare, un nivel ridicat de accesibilitate a serviciilor educaționale de calitate. De asemenea, procesul de învățare „nu este legat” de un anumit loc și timp, iar bibliotecarul își organizează individual procesul de instruire. Mai mulți angajați pot fi implicați în procesul de instruire, instruirea se realizează la locul de muncă care permite verificarea procesului. CFPC BNRM orientează personalul de specialitate din biblioteci spre utilizarea următoarelor metode de instruire:

- *Autoinstruirea în baza distribuirii prin e-mail a materialelor educaționale* – o formă de instruire în care formatorul trimite participanților prin e-mailul instituțional/personal, urmare evaluarea cunoștințelor (teste, exerciții practice, elaborarea unor lucrări, etc.).

▪ *Cursurile electronice (E-learning)* – studierea materialelor educaționale tematice cu ajutorul tehnologiilor informaționale și comunicaționale. Includerea secvențelor audio și video, modelarea 3D și călătoria virtuală crește interactivitatea, implicarea și imersiunea participanților în procesul educațional. Unul din avantajele acestor cursuri este că oferă posibilitatea de a-l parcurge în timp convenabil, a rezolva teste și sarcini în baza cunoștințelor asimilate.

▪ *Cursurile la distanță și olimpiadele educaționale online* – evenimente unde participanții sunt îndemnați să realizeze sarcini și să transmită variantele sale de răspunsuri pentru evaluare de către formatori. În cazul respectiv, formatorul joacă rolul de organizator al procesului de instruire (transmiterea sarcinilor și colectarea răspunsurilor).

▪ *Webinarele* – instruirii de grup pe baza platformelor electronice specializate, analoage unei prelegeri sau seminar. Sunt realizate online sau înregistrate. Formatorul are posibilitate de a demonstra materiale didactice și a comunica cu participanții prin chat. Webinarile oferă posibilitatea de a primi informații actuale, comunicarea reală în timp și implicarea în discuții, ceea ce motivează autoinstruirea.

▪ *Videoconferințele* – metodă de instruire în grup. Este o tehnologie care permite participanților să se vadă și să se audă reciproc, să facă schimb de date și să le proceseze în comun în regim online. Participanții pot interacționa cu formatorul în formatul „întrebare-răspuns”, de asemenea de a asculta o prelegere.

▪ *Videolecții* – înregistrare video a unei prelegeri/lecții sau fragmente cu demonstrarea obiectului de studiu. Participanți au posibilitatea de a se instrui într-un timp convenabil.

▪ *Videotutoriale* – înregistrare de clipuri video scurte cu realizarea corectă (în baza standardelor) a unor procese/operații (ideal), performanța unei operații, un algoritm de acțiuni efectuate de un mentor sau formator. De fapt, este o formă de mento-

rat la distanță. Una dintre cele mai eficiente metode de instruire, unde cursanții însușesc subiecte complexe, bazându-se pe anumite reguli și standarde.

2. Forma multimedia de educație (podcasting) presupune prezența uneia sau a mai multor clase de computere și programe educaționale multimedia. Permite asimilarea materialului educațional în timpul individual, comod pentru instruit. Persoana poate audia conținutul de mai multe ori, pune pauză pentru a analiza, a face notițe. În acest sens, recomandăm următoarele metode:

- *Cărțile audio* – format de predare care permite participanților la curs să asculte prelegeri înregistrate pe oricare purtător de sunet. Persoana are posibilitatea de a asculta cursul în mașină, în transportul public, acasă sau la serviciu.

- *Podcast-uri audio și video pe rețelele sociale* – format de instruire, în care formatorul, independent sau cu ajutorul specialiștilor, creează mici materiale audio sau fragmente video educaționale și le postează pe rețelele de socializare. Participanții studiază individual materialele, fac schimb de informații necesare activității sale profesionale. Conținutul acestor instruirii pot fi de interes atât pentru angajații instituției, cât și parteneri. În podcast-uri, pot fi create descrieri complexe ale unui nou serviciu, informații utile despre bibliotecă, etc. Această tehnologie este utilizată activ pe portaluri publice.

- *Ghid audio* – înregistrarea lecției/prelegerii cu elemente de claritate a subiectului. Învățarea are loc independent, dar ghidată de un trainer ce a creat înregistrarea.

3. Alte modalități de autoinstruire:

- *Internet surfing* (navigarea pe Internet și căutarea unui subiect concret) - format de învățare bazat pe utilizarea oportunităților Internetului. Formatorul transmite formabililor o sarcină pentru a căuta informații pe net ca ulterior formabilii să scrie câte un raport. Aplicarea efectivă a acestei metode se întâlnește în etapa

post-instruire, de asemenea la învățarea unor aplicații, platforme noi. Avantaje: costuri reduse, sarcinile pot fi generate de către formator în mod regulat.

- *Bloguri tematice* – formatorul își crează propriul blog pe platforme specializate, un site separat sau o pagină de socializare create pe o temă de instruire, recomandând-o participanților la curs pentru autoinstruire. De asemenea, pot fi plasate link-uri spre informații suplimentare la tema instruirii. Această metodă oferă posibilitatea de împărtășire în mod informal a experiențelor și impresiilor formatorului. Una din cerințele formatorului este actualizarea permanentă și răspunderea la comentariile, întrebările utilizatorilor.

- *WIKI (enciclopedia)* – metodă de instruire care implică crearea unei baze de date pe care formabilii o accesează independent. Formatorul include articole în baza de date la care pot apela participanții cursului în necesitatea informațiilor suplimentare. Crearea și menținerea unei baze de date proprii în rețeaua instituțională va crește vizibilitatea instituției și nivelul de pregătire a personalului de bibliotecă.

Au fost propuse metodele de instruire, unele poate mai puțin cunoscute și utilizate, dar cu siguranță se pot completa reciproc prin integrare în cicluri sau module, fiecare dintre ele având propriile sale scopuri, durată, forme de învățare, componența formatorilor, etc. Acestea sunt metode care adesea sunt utilizate pentru a îmbunătăți competențele profesionale ale managerilor, specialiștilor de diferite niveluri, angajaților care trebuie să ia decizii și să pună în aplicare abilități de comunicare.

Cu certitudine, indiferent de metodele selectate pentru instruirea personalului de specialitate din biblioteci, trebuie respectate următoarele principii:

- *Relevanță* (subiecte actuale care să corespundă necesităților reale ale instruiților);
- *Percepție activă* (implicarea activă a instruiților);

- *Motivație de a învăța* (convingerea importanței instruirii pe tot parcursul vieții, dezvoltarea profesională și creșterea în carieră, încrederea în propriile abilități de a asimila un conținut educațional, etc.);
- *Repetare* (cunoștințe noi memorate și transpuse în abilități);
- *Feedback* (informarea permanentă despre oportunitățile de învățare, succesele formabililor pentru atingerea rezultatelor dorite).

Rolul formatorului în educația continuă

Ațiunea de instruire este concepută de *formator*. Sarcina lui este de a forma la cei instruiți abilități de utilizare a cunoștințelor și de a-i motiva pentru autoinstruirea continuă. În calitate de formator îi revine rolul de a cunoaște metodele de formare și corecta lor utilizare. Prin urmare, formatorului i se atribuie rolul de a elabora programe de formare; să creeze situații propice învățării unii de la alții; să ofere răspunsuri și soluții la problemele pe care le au de rezolvat; să acționeze ca facilitator, asigurând flexibilitatea instruirii și încurajând participarea activă a tuturor membrilor grupului; să încurajeze participanții să contribuie cu soluții la problemele de rezolvat; să aplice regula 20/40/80 (oamenii își amintesc 20% din ceea ce aud, 40% din ce citesc și 80% din ce pun în practică); să sublinieze aplicabilitatea practică a celor învățate în activitatea profesională a participanților [32].

Una din condițiile de realizarea eficientă a celor sus menționate este studierea permanentă a nevoilor de instruire ale bibliotecarilor. În acest context, cercetătorul în domeniul educației continue Paul Lengrand [31, p. 5] menționează că „numai printr-un studiu continuu și printr-un progres permanent, numai printr-o atitudine de reconsiderare față de sine însuși, față de cunoștințele și experiența proprie, poate cineva să spera să obțină rezultatul dorit”. Necesitățile de instruire continuă pentru diferite categorii de personal sunt determinate atât de exigențele muncii, cât și de caracteristicile individuale ale angajaților. Asupra nevoilor de

instruire în acumularea de noi cunoștințe și dezvoltarea aptitudinilor profesionale influențează vârsta, experiența profesională, particularitățile motivației în muncă și alți factori.

Pentru determinarea conținutului și metodelor de instruire ale personalului de specialitate din biblioteci se recomandă stabilirea următoarelor tipuri de necesități: (1) *cantitative* (ce număr de personal trebuie instruit) și (2) *calitative* (ce trebuie de învățat, ce aptitudini trebuie dezvoltate) [26, p. 110].

Printre modalitățile de identificare a acestor necesități de instruire continuă pot fi:

- *Informarea despre personalul de specialitate din bibliotecă* (studiile de bază, stagiul de muncă, experiența profesională, participarea/neparticiparea personalului în diferite programe educaționale formale și nonformale, etc.);

- *Evaluarea rezultatelor muncii – atestarea*. Conform „Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din biblioteci” nr. 17 din 05.02.2015 [40], o dată la 5 ani sunt evaluate rezultatele activității profesionale. În baza evaluării cunoștințelor, aptitudinilor, deprinderilor profesionale ale personalului atestat sunt luate decizii cu privire la necesitatea instruirii, conținut, metode concrete de instruire, etc.;

- *Observarea, analiza muncii personalului*. Depistarea în urma observațiilor efectuate a necorespunderii muncii personalului cu standardele stabilite, schimbările din domeniu (echipamente, softuri, platforme noi, etc.) poate semnală despre necesitatea unei instruirii corespunzătoare a anumtor categorii de personal;

- *Culegerea și analiza cererilor de instruire de la managerii subdiviziunilor*;

- *Propunerile și sugestiile personalului de bibliotecă*. Acestea pot fi colectate cu ajutorul sondajelor, anchetelor, interviurilor, testelor, observațiilor după finalizarea programelor de instruire. Se înregistrează impresia (mulțumiți/nemulțumiți, utilitatea celor învățate și a surselor oferite, pregătirea formatorilor, volumul

materialului asimilat, utilizarea în practică a cunoștințelor și aptitudinilor obținute, etc.) participanților la programul de instruire [26, p. 111];

▪ *Studii anuale privind nevoile de formare ale personalului de bibliotecă* care urmăresc scopul de a identifica subiectele solicitate, forma de organizare, metodele utilizate, durata, etc. În baza rezultatelor studiilor sunt elaborate programe educaționale relevante. „Nici un program nu rezistă dacă ia în considerare un om universal și abstract, în loc de individul concret, cu preocupările și cerințele sale” [31, p. 47].

Rezultatele activității educaționale depind și de implicarea personalului de bibliotecă ca educabili (persoane care învață), aceștia necesitând să fie receptivi la mesajele primite din partea formatorilor. De asemenea, trebuie să fie activi, interesați, implicați în procesul de învățare informală. În acest sens, printre sarcinile de bază ale formatorilor sunt:

- orientarea bibliotecarilor să beneficieze cât mai mult de activitățile educaționale desfășurate;
- crearea conexiunilor relevante între conținutul curricular formal, non-formal și specificul conținutului din mediul informal;
- cunoașterea nevoilor de formare individuale și orientarea/recomandarea spre anumite activități, surse de informare individuale;
- promovarea educației informale, dat fiind faptul că constă în utilizarea unei varietăți extinse de instrumente.

Formatorii pot ajunge la bune progrese atunci când realizează diferența ce trebuie făcută între modelarea intelectului adultului și modelarea altor tipuri de comportamente care sunt definatorii pentru personalitatea lui și pe care orice om le dezvoltă în timp: opiniile, convingerile, credințele, valorile [24, p. 250].

LECTURI PROFESIONALE: CONȚINUTURI ÎN ACCES DESCHIS

Lectura profesională – parte esențială a dezvoltării personalului de specialitate din biblioteci

Lectura este un concept complex, care cuprinde două aspecte: autoeducația generală (lectura de agrement) și dezvoltarea profesională (lectura profesională) [52, p. 6].

Lectura profesională are o importanță excepțională în viața și activitatea personalului de bibliotecă, fiind o metodă esențială de cultivare continuă, de perfecționare profesională, de autodesăvârșire a propriei formări culturale și de specialitate. Poate fi considerată prima treaptă a gândirii și comunicării, instrument important în dezvoltarea profesională. Printre condițiile autodezvoltării a bibliotecarului menționăm cultura lecturii, necesitățile informaționale variate și intensitatea tehnicii muncii independente cu sursele de informare. Lecturile profesionale reprezintă una din formele cele mai eficiente de educație continuă, extinderea și aprofundarea constantă a cunoștințelor generale și profesionale, dezvoltarea abilităților și gândirii creative.

Ca tehnică fundamentală de muncă intelectuală, lectura îndeplinește funcții multiple:

- de culturalizare;
- de învățare propriu-zisă (instruire și autoinstruire);
- de informare și documentare, etc. [9, p. 174].

A lectura devine actualmente o competență transversală – condiție *sine qua non* a competenței de „a învăța să înveți” [4]. Citirea publicațiilor de specialitate devine o parte esențială a învățării, o activitate de studiu foarte personală și formativă [9, p. 175]. Este o metodă economică și eficientă, deoarece într-un timp scurt, de două sau trei ori mai redus decât cel cerut de comunicarea orală, se poate asimila un mare volum de cunoștințe.

Rezultatele obținute în activitatea profesională și de cercetare a domeniului depind de posibilitățile bibliotecarilor de informare și documentare. Informarea și documentarea constituie surse inepuizabile de idei și de energii intelectuale [9, p. 187]. Este foarte important ca bibliotecarii să dețină deprinderi de identificare, percepere a surselor de informare și documentare, de deținere a capacităților de evaluare a gradului de relevanță a acestora, de selecție conform necesităților de informare, de prelucrare a datelor obținute, etc.

Valoarea informațională a surselor este repartizată în funcție de tipul surselor, clasificate în primare (cărți, studii, manuscrise, filme documentare, fotografii, etc.) secundare (lucrări de sinteză, dicționare, enciclopedii, manuale, etc.) și terțiare (cataloge, liste bibliografice și de referințe, buletine bibliografice, recenzii, etc.).

Lectura profesională a unui bibliotecar este parte integrantă a activității sale, deoarece în condițiile când domeniul biblioteconomiei și știința informării evoluează continuu cunoștințele obținute în cadrul educației formale și nonformale nu sunt suficiente. Astfel, serviciilor metodice le revine sarcina de a organiza, orienta, motiva personalul de specialitate din biblioteci către lectura profesională, ca metodă eficientă de dezvoltare profesională (proiecte de lectură, recenzii, expoziții de literatură, etc.). Bibliotecarii, în calitate de specialiști, necesită cunoașterea unor tehnici și metode speciale de lectură.

Tipurile de lectură posibile în cadrul acțiunii de (auto)învățare pot fi valorificate ca „tehnici speciale de decodare”. Identificăm lectura:

- *lentă* – resursă de învățare „în gând, silențioasă”;
- *rapidă* – resursă utilă pentru sesizarea ideilor principale dintr-un text;
- *cu glas tare* – „o formulă depășită, rudimentară”, utilizată în situații speciale pentru a asigura „o concentrare maximă”;
- *critică* – urmărește „analize interpretative”, descoperirea

unor sensuri în „subtextul frazelor”;

- *paralelă* – stimulează confruntarea de idei, informații etc.;
- *explicativă* – urmărește explicarea textelor, extragerea ideilor principale;
- *problematizată* – orientată pe baza unor întrebări sau situații-problemă;
- *bazată pe studiul de text* – urmărește analiza unor texte originale (literare, științifice, filozofice, politice, etc.);
- *liniară* – realizată global, într-o primă fază a receptării;
- *selectivă* – orientată special conform unor obiective concrete;
- *analitică-sintetică* – bazată pe complementaritatea operațiilor logice fundamentale de analiză-sinteză;
- *dirijată* – realizată după indicațiile teleologice și metodologice ale instructorului;
- *autodirijată* – bazată pe valorificarea libertății de decizie, realizată în stadii superioare de învățare autonomă, independentă, etc. [19, p. 56].

Psihopedagogul francez Gaston Mialaret a menționat că lectura este o activitate de descifrare integrativă a unui text, de înțelegere a textului citit, de examinare și apreciere a unui text, prilej a unor acțiuni intelectuale cât mai eficiente. În situația actuală, când se atestă o criză a culturii lecturii, problema pregătirii bibliotecarului ca cititor competent este relevantă (studierea nevoilor obiective de lectură a specialiștilor (vezi Anexa 3), metodelor și tehnologii moderne privind dezvoltarea competenței lectorale). Studiul lecturii în timpul liber al bibliotecarului vă permite:

- identificarea exactă a caracteristicilor acestui grup socio-profesional;
- cunoașterea particularităților bibliotecarului în calitate de cititor profesionist;
- studierea lecturii bibliotecarului ca personalitate armonioasă;
- diminuarea tensiunii/contradicției între lectura de pasiune

și cea necesară profesional pentru bibliotecar;

- optimizarea eficienței serviciilor de bibliotecă transpunând teoria în activitatea practică, etc.

Rezultatele studiului „Rolul lecturii profesionale în dezvoltarea personalului de specialitate din biblioteci” (24-31 august 2020) au arătat că pentru 56,5% din respondenți lectura profesională este foarte importantă în activitate. În acest context, pe parcursul unei luni de zile 62,9% de persoane consultă 1-2 reviste de specialitate; 29% citesc 3-4 reviste din domeniu și doar 3,2% – mai mult de 5 reviste. În ceea ce privește periodicitatea, frecvența consultării literaturii de specialitate, răspunsurile s-au repartizat astfel: săptămânal – 41,9%; zilnic – 27,4%; 1-2 ori pe lună – 29%; câteva ori pe an – 1,6%.

În baza datelor obținute, autorul recomandă:

- campanii de promovare a cărții și lecturii de specialitate;
- lansări de carte profesională;
- plasarea pe blog, site-uri, rețele sociale a informațiilor despre publicațiile de specialitate;
- promovarea Repozitoriului Național Tematic MoldLis (<http://moldlis.bnrm.md/>);
- promovarea Repozitoriului Internațional Tematic e-Lis (<http://eprints.rclis.org/>);
- studierea noilor apariții editoriale și recomandarea colegilor pentru formarea deprinderilor de a consulta edițiile de referință din domeniu, edițiile periodice;
- organizarea în mod regulat a expozițiilor tematice, specializate de literatură pe probleme de actualitate ale biblioteconomiei, bibliologiei, bibliografiei și a noilor tehnologii informaționale;
- amenajarea unor zone profesionale cu achiziții noi în domeniu și cele adiacente, activarea și schimbarea punctului de vedere în timpul lecturii;
- expoziții de reviste de specialitate străine, fiindcă un bibliotecar modern calificat trebuie să cunoască despre inovațiile bi-

bliotecilor străine;

- planificarea în programele de activitate în compartimentul „Dezvoltarea profesională” rubrica „lecturi profesionale” (timp, număr publicații);

- motivarea/implicarea personalului de specialitate din bibliotecă în actul de a citi literatură profesională;

- dezvoltarea abilităților de căutare online a informațiilor din/despre publicațiile de specialitate;

- recomandarea literaturii de specialitate naționale și internaționale în cadrul activităților educaționale;

- promovarea publicațiilor de specialitate în acces deschis, motivul fiind creșterea prețurilor la publicațiile profesionale și scăderea numărului de abonamente în bibliotecă;

- elaborarea și promovarea buletinelor informative în scopul facilitării accesului la informația utilă din domeniul personalului de specialitate din bibliotecă;

- studii științifice permanente privitor la lectura personalului de specialitate din Sistemul Național de Bibliotecă în ceea ce privește conținutul, natura impactului [37].

Lectura profesională contribuie la dezvoltarea abilităților de socializare necesare, poate mai mult ca oricând, pentru a face față cerințelor utilizatorilor. Fără o bună comunicare profesională nu ar fi posibilă dezvoltarea și reinventarea serviciilor de bibliotecă. În plan profesional, comunicarea cu colegii din alte instituții, cu furnizorii, cu diferiți parteneri este un element important a reușitei în carieră. Competența de comunicare profesională presupune competența de a comunica într-un limbaj specific specialității și include „componenta cunoștințelor” din domeniul respectiv. Competența de comunicare profesională în limbajul biblioteconomic ar presupune cunoștințe, aptitudini și deprinderi cu referire la limbajul de specialitate. De asemenea, la îmbogățirea vocabularului, îmbunătățirea capacităților de gândire și limbaj, pentru extinderea nivelului de creativi-

tate, îmbogățirea cunoștințelor din domeniu, la descoperirea experiențelor noi și aplicarea în practică.

Resurse de informare și învățare în Acces Deschis

Paginile web ale bibliotecilor, asociațiilor profesionale și alte instituții de profil pot constitui o primă sursă informațională pentru bibliotecari (vezi Anexa 2). Personalul poate accesa adrese web independente sau simple pagini găzduite pe site-urile altor instituții. Pe paginile web sunt adăugate informații full-text care constituie surse importante în educația nonformală și informală a bibliotecarilor.

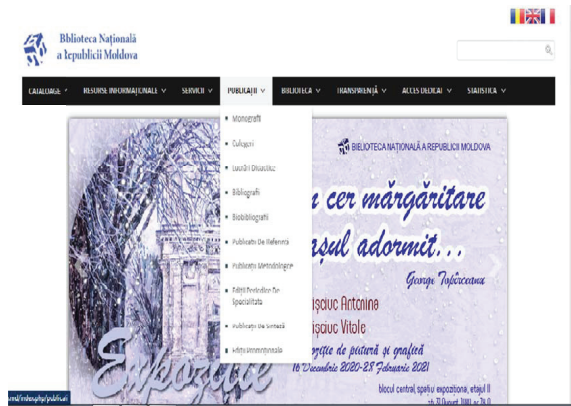

Figura 2. Pagina web a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (<http://www.bnrm.md/>)

Catagoalele online ale bibliotecilor conțin informații bibliografice cu referire la toate documentele tipărite intrate în colecțiile sale.

Figura 3. Căutare avansată în catalogul online al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova

Figura 4. Pagina web a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (<http://www.hasdeu.md/>)

Figura 5. Pagina web a Bibliotecii Naționale a României (<http://www.bibnat.ro/>)

Figura 6. Pagina web a Bibliotecii Republicane Științifice Agricole (<https://www.biblio.uasm.md/>)

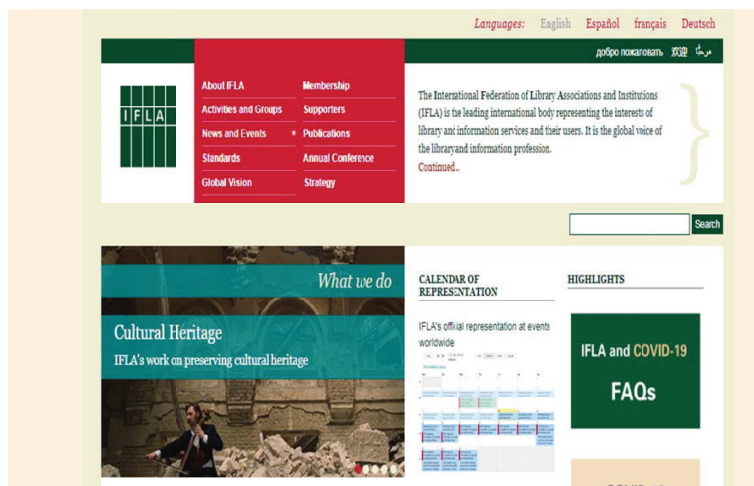

Figura 7. Pagina web The International Federation of Library Associations (IFLA) (<http://www.ifla.org>)

Repozitoriile digitale constituie instrumente strategice pentru a dezvolta abordări coerente și coordonate privind captarea, identificarea, stocarea și recuperarea bunurilor intelectuale. Schimbările

rapide în tehnologia și livrarea de documente, mișcarea „Accesul Deschis” înseamnă provocări, dar și oportunități pentru biblioteci pe de o parte, în calitate de participante la procesul de comunicare științifică și, pe de altă parte, pentru bibliotecari, în calitate de utilizatori în scopuri de educare și informare. Repozitoriile digitale pot fi considerate atât platforme de publicare și promovare, cât și sursă de dezvoltare profesională pentru personalul de specialitate din biblioteci [29, p. 123].

International digital repository for Library and Information Science (e-LIS) este un depozit digital internațional în biblioteconomie și știința informației (LIS), inclusiv comunicare. Dezvoltarea unei rețele internaționale a fost stimulată de extinderea conceptului de Acces Deschis la lucrări și facilitată de diseminarea materialului în comunitatea LIS.

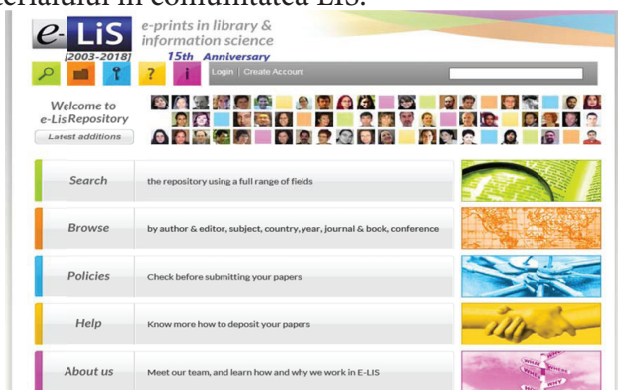

Figura 8. International digital repository for Library and Information Science (e-LIS) (<http://eprints.rclis.org/>)

Repozitoriul Național Tematic Mold-LIS (NTR Mold-LIS) constituit în scopul acumulării, stocării, conservării și diseminării conținutului digital în Acces Deschis, rezultatelor activității de cercetare, fiind un mijloc de facilitare a cercetării în domeniul Biblioteconomie și Științe ale Informării. NTR Mold-LIS asigură accesul la conținutul digital al lucrărilor elaborate/ editate de către cercetătorii din cadrul BNRM și alte instituții [17, p. 13].

National Thematic Repository Moldova - NTR Mold-LIS

DSpace - National Thematic Repository Moldova - Library and Information Science represents an open, cumulative, electronic archive established and managed by the National Library of the Republic of Moldova, in collaboration with the The National Library System for the accumulation, storage, preservation and dissemination of the results of the research activity, being a means of facilitating research in the field of Library and Science of Information.

Repozitoriul Național Tematic în Bioteconomie și Științe ale Informării din Republica Moldova reprezintă o arhivă electronică deschisă, cumulativă, constituită și gestionată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în colaborare cu sistemul național pentru acumularea, stocarea, conservarea și diseminarea rezultatelor activității de cercetare, fiind un mijloc de facilitare a cercetării în domeniul Bioteconomiei și Științelor ale Informării.

Communities in DSpace

Select a community to browse its collections.

1. Bibliotecii Naționale
2. Bibliotecii Publice Teritoriale
3. Bibliotecii din Învățământ

MY ACCOUNT

Login

Register

DISCOVER

Figura 9. Repozitoriul Național Tematic Mold-LIS (NTR Mold-LIS) (<http://moldlis.bnrm.md/>)

HAPes - Institutional repository of «B.P. Hasdeu» Municipal Library reprezintă o sursă de dezvoltare a personalului de specialitate, susținerii potențialului inovațional și creativ, avansării în carieră.

HAPes - Institutional repository of «B.P. Hasdeu» Municipal Library

Home

DSpace Repository

DSpace is a digital service that collects, preserves and distributes digital material. Repositories are important tools for preserving an organization's legacy; they facilitate digital preservation and scholarly communication.

Communities in DSpace

Select a community to browse its collections.

- Cercetare bibliografică
- Cercetare bibliologică
- Cercetare biblioteconomică
- Cercetare critic-literară
- Cercetare de marketing
- Cercetare statistică
- Cercetare tematică „Chișinău”
- Diverse

Search DSpace

Go

Browse

All of DSpace

Communities & Collections

By Issue Date

Authors

Titles

Subjects

My Account

Logout

Register

Figura 10. HAPes - Institutional repository of «B.P. Hasdeu» Municipal Library (<https://hapes.hasdeu.md/>)

De asemenea, o sursă importantă de informare și documentare în domeniul biblioteconomiei și științele informării sunt șapte repozitorii digitale cu conținut multidisciplinar, din cadrul instituțiilor de învățământ superior. În acest context, în repozi-

torii sunt arhivate și lucrări științifice, practice, de promovare, prezentări, comunicări din cadrul întrunirilor profesionale, tutoriale, etc. ale specialiștilor din domeniul infodocumentar din Republica Moldova:

- IR-MSU (Institutional Repository of Moldova State University) Universitatea de Stat din Moldova.
- IRMS – Nicolae Testemițanu SUMPh (Institutional Repository in Medical Sciences) Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu”.
- ORA USARB (Open Research Archive Balti „Alec Russo” State University) Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bałți.
- IREK – ASEM (Institutional Repository of Economic Knowledge) Academia de Studii Economice a Moldovei.
- Institutional Repository of Technical University of Moldova Universitatea Tehnică a Moldovei.
- IRAS SAUM (Institutional Repository in Agricultural Sciences) Universitatea Agrară de Stat din Moldova.
- DIR SPU (Digital Institutional Repository) Repozitoriul Bibliotecii Științifice a Universității Pedagogice „Ion Creangă

Instrumentul Bibliometric Național (IBN) este cea mai mare bibliotecă electronică cu Acces Deschis la articole publicate în revistele științifice, în culegerile manifestărilor științifice, în revistele de popularizare a științei și în revistele socio-culturale din Republica Moldova în perioada 1993 prezent. Pentru personalul de specialitate din biblioteci este o sursă eficientă pentru activități de cercetare, identificarea tendințelor recente de cercetare în domeniul biblioteconomie și cele conexe, generare a bibliografiilor, etc.

De asemenea, bibliotecarii trebuie să-și realizeze misiunea principală în asigurarea culturii informației, să instruiască oamenii cum să selecteze sursele, cum să aibă acces la ele și cum să le exploateze. În societatea informațională, unde cunoștințele sunt recunoscute ca un factor esențial al progresării, bibliotecarii

trebuie să fie bine pregătiți, să orienteze utilizatorii în găsirea, accesarea și evaluarea informațiilor solicitate. Trebuie să orienteze utilizatorii să acceseze IBN, care oferă o imagine de ansamblu asupra evoluției publicațiilor științifice naționale în diverse domenii.

Figura 11. Instrumentul Bibliometric Național
(<https://ibn.idsi.md>)

Reviste cu Acces Deschis

Publicațiile cu Acces Deschis sunt o sursă importantă de informare și învățare pentru bibliotecari, în condițiile când au crescut prețurile, drept urmare au scăzut numărul de abonamente în biblioteci. Unul din avantajele Accesului Deschis este că oferă posibilitatea de a spori numărul de utilizatori. Practica biblioteconomică a arătat că în era Internetului și digitalizării documentelor bibliotecarii preiau diverse roluri. Efectuând o simplă analiză a ofertelor pe piața muncii observăm că termenul de „bibliotecar” lipsește sau se întâlnește foarte rar. Titluri precum analist și cercetător în informații strategice, analist în managementul documentelor, specialist în informații, specialist

în cercetare, șef management documentație, consilier în știința informației, specialist în resurse documentare, coordonator de cercetare a informațiilor sau analist de conținut web – confirmă rolurile personalului de bibliotecă de a analiza, coordona, gestiona resursele și a contribui la dezvoltarea cercetării prin transferul de informații și cunoștințe. Este evident că s-a schimbat modelul lecturii profesionale, publicațiile de specialitate care erau destinate unui grup restrâns de specialiști devin necesare și obligatorii pentru majoritatea bibliotecarilor.

Provocările noilor tehnologii de comunicație au identificat avantajele lecturii profesionale în format electronic de care poate beneficia personalul de specialitate din biblioteci:

- oportunitățile Accesului Deschis la diverse publicații de specialitate;
- deschiderea unei largi perspective consultării documentelor din domeniul biblioteconomie și științele informării la domiciliu;
- expedierea imediată (sub formă de fișier, link de acces), a textelor profesionale;
- posibilitatea accesării conținutului unor documente aflate la distanță și a studierii/traducerii (integrale sau parțiale a acestora);
- sprijinirea lecturii active, prin furnizarea unor noi căi și piste de căutare (baze de date, repozitorii tematice naționale și internaționale, etc);
- accesul simultan la mai multe texte de specialitate.

CONCLUZII

Există multe aspecte ale vieții care oferă posibilități de învățare, dar care nu aparțin structurii educaționale instituționalizate formale. Educația informală presupune utilizarea modelelor și formelor variate de învățare, de la interacțiuni cu diferite persoane până la acumularea experiențelor de învățare. În condițiile

actuale și în perspectivă, educația informală este o modalitate de învățare utilă, mereu în actualitate și personalizată, fiecare având propriul stil de muncă intelectuală independentă. În prezent, posibilitățile de învățare sunt nelimitate, fără frontiere și instantanee. Personalul de specialitate din biblioteci dobândesc noi competențe nu numai în cadrul învățării formale și nonformale, ci și, din ce în ce mai mult, în afara acesteia. O proporție semnificativă a activităților de instruire are loc la locul de muncă, în cadrul unor organizații ale societății civile sau în mediul virtual oferit de Internet și de dispozitivele mobile, în mod individual sau împreună cu alte persoane. Acceptăm opinia cercetătorului R. H. Dave: „Munca însăși oferă multe posibilități pentru experiențe educative și poate fi una din cele mai importante surse de învățare. Societatea însăși va deveni o sursă de experiențe de studiere – întreaga structură societală va deveni o structură de învățare”.

Educația informală contribuie la dezvoltarea abilităților de identificare, analiză și valorificare a resurselor informaționale cu care venim în contact, cunoașterea unor modalități de reacție multiple în fața unor situații dificile, formarea unor capacități de a face față în mod constructiv unor situații imprevizibile și dificile. Educația informală nu este doar eficientă, ci fundamentală. Ne referim la discuțiile zilnice în familie, între colegii de serviciu, prieteni, etc., care oferă un context important pentru cunoașterea și înțelegerea lumii, dezvoltarea gândirii și propriilor emoții sau ale altora, educă fără să aibă în mod expres sau declarat acest scop.

Comun pentru toate formele de educație: formală, nonformală și informală este contribuirea la sporirea dezvoltării și adaptabilității personalului de specialitate din biblioteci.

Un sistem de educație care pune accent doar pe contextul formal și nonformal nu corespunde cerințelor și provocărilor contemporanității, astfel inhibând dezvoltarea potențialului

uman. Din aceste considerente, în ultimele decenii se acordă o atenție deosebită educației informale, devenind importantă și necesară dezvoltării profesionale. Astăzi orice oportunitate a bibliotecarului devine un avantaj al său, iar investirea în propria dezvoltare va duce la competitivitate, va permite la maxim realizarea propriului potențial.

Recomandări pentru centrele biblioteconomice teritoriale și departamentale care asigură asistență metodologică:

- să acorde sprijin personalului de specialitate în contextul educației formale, nonformale și informale;
- să stimuleze participarea la diverse forme de instruire continuă (tradițional, la distanță, mixt);
- să ofere/promoveze informație despre acces la diferite programe de formare profesională continuă;
- să ofere posibilități de instruire într-un mediu prielnic;
- să contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale adecvate, oferind calea spre noi modalități de a învăța, etc.

TEST DE EVALUARE A CUNOȘTINȚELOR

1. Analizați cele trei forme ale educației:

Formală	Nonformală	Informală

2. Cum considerați, ce tip de educație „se realizează grație influențelor cotidiene, prin interacțiunea individului cu alte persoane în mediul social, cultural, economic, etc.”:

- Formală
- Nonformală
- Informală

3. Educația informală ocupă cea mai mare parte din viața unui individ.

- Adevărat
- Fals

4. Rezultatele autodezvoltării pot fi:

- încrederea mai bună în forțele proprii la locul de muncă
- creșterea autoaprecierii
- consolidarea competențelor pentru activitatea independentă
- dezvoltarea capacităților de realizare a obiectivelor
- îmbunătățirea semnificativă a calității activității profesionale

5. Specificați: „Ca forme de autodezvoltare pot fi”:

- 1.
- 2.
- 3.

6. Termenul de educație informală este mult mai complex decât conceptul de autoeducație, cuprinzând educația spontană, deseori neconștientizată de persoană, dar incontestabil influențând formarea și dezvoltarea personalității sale.

- o Adevărat
- o Fals

6. Educația informală presupune în mod necesar acordarea de titluri sau diplome

- o Da
- o Nu

7. Educația informală completează atât educația formală, cât și pe cea non-formală

- o Adevărat
- o Fals

8. Prin intermediul influențelor incidentale individul are acces la informații care pot veni în contradicție cu scopurile educației formale și nonformale. Cum credeți, este:

- o Avantajul educației informale
- o Dezavantajul educației informale

9. Argumentați cum tehnologiile facilitează accesul la diferite resurse documentare și educative:

10. Adevărat (A) sau Fals (F)

Printre sarcinile de bază ale formatorilor sunt:

- o orientarea bibliotecarilor să beneficieze cât mai mult de activitățile educaționale desfășurate;
- o crearea conexiunilor relevante între conținutul curricular formal, non-formal și specificul conținutului din mediul informal;

- o cunoașterea nevoilor de formare individuale și orientarea/recomandarea spre anumite activități, surse de informare individuale;
- o promovarea educației informale, dat fiind faptul că constă în utilizarea unei varietăți extinse de instrumente.

11. Stabiliți relația:

Bibliotecarul specialist	amator, autodidact, cu lecturi de specialitate minimale (de regulă, manuale de inițiere în biblioteconomie), cu experiență relativ bună, dar limitată la un domeniu de activitate biblioteconomică, și cu informații de specialitate obținute numai la diverse cursuri de orientare profesională.
Bibliotecarul diletant	incompetent și dezinteresat de rosturile bibliotecii, pentru care contează doar siguranța postului și remunerația lunară, idealul său fiind transferul într-o funcție mai bine plătită și, pe cât posibil, în conformitate cu pregătirea lui de specialitate, alta decât cea de bibliotecar.
Bibliotecarul de ocazie	care a dobândit o cultură de specialitate printr-o formă superioară de învățământ biblioteconomic, care și-a continuat efortul de specializare prin parcurgerea unei bibliografii fundamentale și care se străduiește să se informeze la zi cu noutățile din domeniul profesiei sale, la care adaugă o experiență profesională bine întemeiată.

12. Sunteți de acord că *„Indiferent de caracteristica bibliotecarului, fiecare specialist trebuie să fie dispus să învețe pe tot parcursul vieții, pentru a fi pregătit să răspundă provocărilor”* ?

- Da
- Nu
- Indecis

Argumentați răspunsul: _____

13. Domeniul de competență „a învăța să înveți” reprezintă:

abilitatea de a persevera în învățare, de a-ți organiza propria învățare prin managementul eficient al timpului și al informațiilor, individual și în grup;

conștientizarea procesului și nevoilor proprii de învățare, identificarea oportunităților disponibile și abilitatea de a depăși obstacolele pentru a învăța cu succes;

acumularea, procesarea și asimilarea noilor cunoștințe și abilități.

14. Cum credeți, „toate formele de educație și învățare pe tot parcursul vieții necesită să fie ajustate pentru a profita de noile tehnologii digitale” ?

- Da
- Nu
- Indecis

15. Identificați mijloace informatice și de comunicare modernă _____

16. Scrieți trei argumente: „Lectura profesională este parte esențială a dezvoltării personalului de specialitate din biblioteci”

- 1.
- 2.
- 3.

17. Ce resurse de informare și învățare în Acces Deschis cunoașteți:

18. Bifați avantajele lecturii profesionale în format electronic:

- o oportunitățile Accesului Deschis la diverse publicații de specialitate;
- o deschiderea unei largi perspective consultării documentelor din domeniul biblioteconomie și științele informării la domiciliu;
- o expedierea imediată (sub formă de fișier, link de acces), a textelor profesionale;
- o posibilitatea accesării conținutului unor documente aflate la distanță și a studierii/traducerii (integrale sau parțiale a acestora);
- o sprijinirea lecturii active, prin furnizarea unor noi căi și piste de căutare (baze de date, repozitorii tematice naționale și internaționale, etc);
- o accesul simultan la mai multe texte de specialitate.

Referințe bibliografice:

1. Agenda pentru competențe în Europa (2020) [online]. [citat 3.04.2021]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=ro>
2. ALBU, Gabriel. Educație, comunicare, politețe. In: Educație pentru comunicare. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015. 428 p. ISBN 978-606-714-175-7.
3. ARDELEAN, Aurel ș.a. Didactica formării competențelor [online]. Arad, 2012, 212 p. [citat 06.01.2021]. Disponibil: www.uvvg.ro/cdep/wp-content/uploads/2012/06/Didactica-competente-final.pdf
4. BARBĂ, Amalia. De gustibus non est disputandum. In: Lectura de plăcere de la teorie la exemple de bune practici [online]. 2018, nr. 1, pp. 25-28. [citat 16.05.2021]. Disponibil: <http://www.ccdcluj.ro/Fisier/2018-2019/CDI/Resurse/Lectura%20de%20placere.pdf>
5. BEȚIVU, Aurelia. Educația formală, nonformală și informală în conturarea stilului existențial al adolescenților. In: Didactica Pro [online], 2019, nr. 6 (118), pp. 11-14. [citat 15.05.2021]. Disponibil: <https://zenodo.org/record/3583232#.YKDovqgzZPY>
6. BULUȚĂ, Gheorghe. Biblioteca și educația în societatea contemporană. In: Studii de biblioteconomie și știința informării [online]. 2011, nr. 15, pp. 13-19. [citat 18.02.2021]. Disponibil: <http://lis.unibuc.ro/15-buluta.pdf>
7. CAZACU, Gabriela. Rolul competențelor de comunicare în asigurarea promovării colecțiilor In: Tradiție și inovare în cercetarea științifică, ed. a 6-a, dedicată Anului Profesorului Nicolae Filip : Materialele Colloquia Professorum din 29 septembrie 2016 [online]. Bălți : S. n., 2017, pp. 115-120. ISBN 978-9975-50-203-0. [citat 15.05.2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/115-120_5.pdf
8. CERGHIT, Ioan ș.a. Prelegeri pedagogice, Iași: Ed. Polirom, 2001, 480 p.
9. CERGHIT, Ioan. Metode de învățământ [online]. București: Polirom, 2006, 315 p. [citat 23.03.2021]. Disponibil: <https://fliphtml5.com/vgki/xnqq/basic/101-150>
10. Codul deontologic al bibliotecarului (Aprobat la ședința plenară a Consiliului Biblioteconomic Național din 7 septembrie 2018) [online]. [citat 19.06.2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedi->

cat/Codul%20deontologic%20al%20bibliotecarului%20din%20Republica%20Moldova.pdf

11. Codul educației al Republicii Moldova: nr. 152 din 17.07.2014. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2017, nr. 319-324, 24 oct., pp. 17-52.

12. Codul Muncii al Republicii Moldova [online]. 2018, nr. 154 din 28.03.2003. [citată 17.06.2021]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/326757>

13. Comisia Europeană (2016): Cadrul european al competențelor digitale pentru cetățeni [online]. [citată 22.04.2021]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digitalcompetence-framework>

14. Comisia europeană (2018). Comunicare a comisiei către parlamentul european, consiliu, comitetul economic și social european și comitetul regiunilor privind Planul de acțiune pentru educația digitală [online]. 2018, Bruxelles. [citată 12.03.2021]. Disponibil: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5459-2018-INIT/ro/pdf>

15. Comisia Europeană (2020). Comunicare a Comisiei către parlamentul european, consiliu, comitetul economic și social european și comitetul regiunilor. European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience [online]. 1 iulie 2020, 29 p. [citată 1.04.2021]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0274&>

16. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994 [online]. [citată 13.03.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=363979>

17. CORGHENCI, Ludmila, DMITRIC, Ecaterina. Repozitoriul Tematic Național în Biblioteconomie și Științe ale informării – facilitator al cercetării în comunitatea bibliotecară. In: Magazin Bibliologic, 2020, nr. 3-4, pp. 12-15. ISSN 1857-1476.

18. CORGHENCI, Ludmila. Activități educaționale pentru bibliotecari: răspuns la criza provocată de pandemie. In: Magazin Bibliologic [online]. 2020, nr. 3-4, pp. 9-11. [citată 19.06.2021]. ISSN 1857-1476. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1212>

19. CRISTEA, Sorin. Educația pentru lectură. In: Didactica Pro, 2013, nr. 2(78), pp. 54-56. ISSN 1810-6455.

20. CRISTEA, Sorin. Fundamentele pedagogiei. Iași: Polirom, 2010.

ISBN 978-973-46-1562-9.

21. CUCOȘ, Constantin. Pedagogie. Ediția a III-a. Iași: Editura Polirom, 2014. 534 p. ISBN 978-973-46-5157-3.

22. DANDARA, Otilia, GÎNCU, Irina. Orientările valorice, reper conceptual al formării profesionale. In: Educație pentru comunicare. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015. 428 p. ISBN 978-606-714-175-7.

23. EBLIDA. A European library agenda for the post-Covid 19 age [online]. 2020, May, 30 p. [citat 17.04.2021]. Disponibil: <http://www.eblida.org/Documents/EBLIDA-Preparing-a-European-library-agenda-for-the-post-Covid-19-age.pdf>

24. Educație pentru comunicare: volum omagial dedicat profesorului Laurențiu Șoitu / ed.: Carmen Emanuela Rusu ș.a. Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2015. 428 p. ISBN 978-606-714-175-7.

25. E-Learning [online]. [citat 24.01.2021]. Disponibil: <http://eacea.ec.europa.eu/static/en/elearning/index.htm>

26. GAMANJII, Alexandru. Managementul personalului. Chișinău: Universitatea “Perspectiva-NIT”, 2018. 310 p. ISBN 978-9975-133-88-3.

27. GUȚU, Vladimir. Educația formală, nonformală și informală: cadrul comparativ. In: Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, USM, 10-11 noiembrie 2020 [online]. Chișinău: USM, 2020, pp. 129-133. [citat 11.02.2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/129-133_17.pdf

28. ISTRATE, Olimpius. Educația la distanță. Proiectarea materialelor [online]. Botoșani: Agata, 2000, 102 p. [citat 26.01.2021]. ISBN 973-99847-0-3. Disponibil: http://agata.ro/wp-content/uploads/2013/02/EdituraAgata_OlimpiusIstrate_Educatia_la_distaanta_2000.pdf

29. KARNAEVA, Liubovi, LUPU, Viorica. Repozitoriile digitale ale universităților din Republica Moldova – exigențe și perspective de dezvoltare. In: Conferința Internațională “MISISQ: implicare. Creativitate. Durabilitate”, Bălți, 2018, pp. 122-129. ISBN 978-9975-50-226-9.

30. Lege cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017. In: Monitorul oficial al Republicii Moldova. 2017, nr. 301-315, 18 august, pp. 141-147.

31. LENGAND, Paul. Introducere în educația permanentă. București:

Editura didactică și pedagogică, 1973, 104 p.

32. Minighid pentru formarea de formatori [online]. [citat 10.01.21]. Disponibil: <http://www.anfp.gov.ro/R/Doc/2015/Proiecte/Incheiate/MAPN/Ghid%20formare%20de%20formatori.pdf>

33. NORQVIST, Lars, LEFFLER, Eva. Learning in non-formal education: Is it “youthful” for youth in action? In: International Review of Education [online]. 2017, nr. 63, pp. 235-256. [citat 10.05.2021]. Disponibil: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11159-017-9631-8>

34. OBOROCEANU (TIMUȘ), Veronica. Formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale. Tz. de doct. în științe pedagogice [online]. Chișinău, 2016, 178 p. [citat 30.07.2018]. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2016/50090/veronica_oboroceanu_thesis.pdf

35. PALUMBO, Mauro ș.a. Education (Formal, Non-formal, Informal) [online]. [citat 12.04.2021]. Disponibil: http://www.young-adullt.eu/glossary/detail.php?we_objectID=193

36. Platforma de căutare Google Academic pentru 17.12.2020. Disponibil: https://scholar.google.ro/scholar?start=10&q=instriurea+informal%C4%83+a+biblioteca+din+Republica+Moldova&hl=ro&as_sdt=0,5&as_ylo=2010&as_yhi=2020

37. POVESTCA, Lilia. Rolul lecturii profesionale în dezvoltarea personalului de specialitate din biblioteci (Studiu de caz). In: Lectura și scările: Culegere de articole. Chișinău: Prut Internațional: BNRM, 2021, vol. 2, pp. 64-82. ISBN 978-9975-351-2-7. DOI: 10.5281/zenodo.4944201

38. Priorități profesionale ale anului 2021 [online]. [citat 16.05.2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Priorit%C4%83%C8%9Bi%20profesionale%202021.pdf>

39. Regulament cu privire la formarea continuă a adulților. In: Formarea Profesională Continuă: Acte normative și de reglementare: Compendiu. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2018, pp. 6-17.

40. Regulament privind modul de conferire a categoriilor de calificare a personalului de specialitate din biblioteci: Ordinul Ministerului Culturii nr. 17 din 05.02.2015. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova [online]. 2015, nr. 115-123. [citat 13.03.2020]. Disponibil: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=358722&lang=1>

41. SARANCIUC-GORDEA, Liliana. Educația nonformală (suport de curs) [online]. Chișinău, 2013, 236 p. [citată 29.01.2021]. Disponibil: <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/59/Saranciuc-Gordea%2C%20Liliana%20-%20Educatia%20nonformala.%20Suport%20de%20curs.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
42. STOICA, Ion. Numai cercetarea salvează. Constanța: Ex Ponto, 2013, 177 p. ISBN 978-606-598-240-6.
43. ȘTEFĂRȚA, Adelina. Elemente de proiectare didactică în educația nonformală. In: Preocupări contemporane ale științelor socio-umane. Ed. a VI-a, vol.1, 11-12 decembrie 2015, Chișinău [online]. Chișinău: Universitatea Liberă Internațională din Moldova, 2015, pp. 155-160. ISBN 978-9975-933-80-3. [citată 3.03.2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/63272
44. TÎRZIMAN, Elena. Resursele de comunicare și informare Internet – dezvoltări și caracteristici. In: Biblioteconomie: sinteze, metodologii, traduceri. București: Editura Bibliotecii Naționale a României, 2012. ISSN 1220-3076.
45. ȚAP, Elena. Competența digitală – necesitate managerială pentru realizarea sistemului informațional. In: Probleme ale științelor sociumanistice și modernizării învățământului Conferința științifică anuală a profesorilor și cercetătorilor UPS „Ion Creangă”, seria 18, vol. 2, 23-24 martie 2016 [online]. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, 2016, pp. 146-150. ISBN 978-9975-46-294-5.
46. ȚAP, Elena. Eficientizarea managementului formării continue a cadrelor didactice în baza sistemului informațional [online]. Chișinău, 2016. [citată 10.04.2021]. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2016/24422/elena_tap_thesis.pdf
47. ȚĂRA, D. Vasile. Bibliotecarul, specialist în științele informării și documentării. In: Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării [online]. 2006, nr. 4, pp. 24-28. [citată 23.03.2019]. ISSN 1841-1940. Disponibil: <http://www.rrbsi.ro/index.php/rrbsi/issue/download/4-2006/pdf42006>
48. ȚURCAN, Nelly. Autodezvoltarea bibliotecarilor – condiție sine qua non a evoluției profesionale In: BiblioPolis: Revista de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură, 2014, nr. 2, p. 42-45. ISSN 1811-900X.

49. VĂIDEANU, George. Pedagogie. Note de curs. București, 1999.
50. ВАРЛЕЙС, Яна. Руководство ИФЛА по непрерывному профессиональному образованию: принципы и передовой опыт [online]. 2016, 97 p. [citat 28.01.2021]. Disponibil: <https://www.ifla.org/files/assets/cpdwl/guidelines/ifla-guidelines-for-continuing-professional-development-ru.pdf>
51. ВЕРШЛОВСКИЙ С.Г. Непрерывное образование как фактор социализации [online]. [citat 17.12.2020]. Disponibil: http://www.znanie.org/jornal/n1_01/nepreriv_obraz.html
52. КУСТОВА, М.В. Досуговое чтение библиотекаря: специфика, содержание и перспективы использования в профессиональной деятельности [online]. Kazani, 2008, 25 p. [citat 27.04.2021]. Disponibil: <https://www.dissercat.com/content/dosugovoe-chtenie-bibliotekarya-spetsifika-soderzhanie-i-perspektivy-ispolzovaniya-v-profess/read>
53. ЛЯШЕВСКАЯ, Н.В. Актуальность информального образования в контексте непрерывного образования. In: Вестник Сибирского института бизнеса и информационных технологий [online]. 2018, nr. 4 (28), pp. 124-130.
54. МАКАРЕНЯ А.А. ș.a. Неформальное образование как условие социального взаимодействия в процессе повышения квалификации. In: Человек и образование, 2011, nr 4 (29), pp. 59-63. [citat 01.05.2021]. Disponibil: http://obrazovanie21.narod.ru/Files/2011-4_p059-063.pdf
55. Меморандум непрерывного образования ЕС 2000 г. [online]. [citat 17.12.2020]. Disponibil: <http://www.znanie.org/docs/memorandum.html>
56. ОКЕРЕШКО, А.В. Актуальность информального образования как условия личностно-профессионального развития учителя. In: Вестник Новгородского Государственного Университета [online]. 2015, nr. 88, pp. 78-81. [citat 17.12.2020]. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualnost-informalnogo-obrazovaniya-kak-usloviya-lichnostno-professionalnogo-razvitiya-uchitelya>
57. Традиционные и инновационные формы и методы повышения квалификации библиотечных специалистов / Сост.: Г.В. Афанасьева, З.М. Саенко. Новосибирск : Издательство НГОНБ, 2017. Disponibil: <https://nbo.ngonb.ru/izdaniya/prof-izdaniya/>

MODEL DE ORGANIZARE A TRAININGULUI PROFESIONAL

Lecturi profesionale: conținuturi în Acces Deschis

A. AGENDĂ

Scop: Familiarizarea formabililor cu rolul formativ al lecturii profesionale și conținuturi în Acces Deschis.

Obiective:

- Cunoașterea importanței lecturilor profesionale în activitatea bibliotecarilor;
- Identificarea surselor de obținere a informațiilor din domeniu;
- Dezvoltarea abilităților de căutare online a informațiilor din/despre publicațiile de specialitate;
- Modalități de dezvoltare a gândirii critice;
- Dezvoltarea vocabularului profesional.

Grup-țintă: Personalul de specialitate din cadrul bibliotecilor publice teritoriale

Timp pre-co-nizat	Subiect. Conținut	Gen activitate	Suport documentar, informațional	Formator
10.00 -10.10	Inaugurarea trainingului. Aspecte organizaționale și de conținut	Argumentarea importanței și necesității de învățare a subiectului	Prioritățile profesionale	X
10.10 -10.35	Informații generale privind lectura profesională. Rolul lecturilor profesionale în activitatea profesională	Formabilii vor identifica/cunoaște rolul lecturilor profesionale. Identificarea modurilor de a lectura.	Prezentare Power Point	X

10.35 -11.15	Dezvoltarea competențelor lectorale	Recomandări privind elaborarea eJurnalului de lectură.	Prezentare model Lucrul în echipă	X
11.15 -12.00	Surse de acces a publicațiilor de specialitate	Formabilii vor cunoaște sursele de acces la publicațiile de specialitate naționale și internaționale.	Prezentare Power Point Accesarea surselor	X
12.00 -12.30	Discuții. Evaluarea lucrărilor trainingului	Sinteze. Aspecte de perspectivă. Recomandări	Chestionar de evaluare online	X

Literatura recomandată:

1. Bărbulescu, Mihaela. Biblioteca, un mediu propice dezvoltării metodelor de comunicare // AXIS LIBRI: Revistă culturală. – 2018. –Nr 39. – P. 11-12. – ISSN 1844-9603.
2. Bivol, Lidia, Zingan, Olga. Lectura textului științific și de specialitate: abordări teoretice și tehnici de lucru. Mod de acces: http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/2596/Conf_UTM_2014_II_pg396_397.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii. Suport metodologic și educațional în sprijinul realizării Programului Național LecturaCentral, ediția a IV-a, 2021. – Chișinău : BNRM, 2021. – 95 p. – ISBN 978-9975-3510-3-4. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md//handle/123456789/1388>
4. Lectura și scările: Culegere de articole. Vol. 1. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020. – 384 p. – ISBN 978-9975-3361-9-2. – DOI: 10.5281/zenodo.3661869
5. Lectura și scările: Culegere de articole. Vol. 2. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2021.– 231 p. – ISBN 978-9975-351-2-7. DOI: 10.5281/zenodo.4944201
6. Nicolescu, Ovidiu. Prospectarea cunoștințelor. București: Editura științifică și enciclopedică, 1988. – 119 p.
7. Павлюк, В.Н. Чтение библиотекаря-профессионала // Библиосфера. – 2007. – Nr 2. P. 65-68. – ISSN 1815-3186.

B. MODEL DE COMPLETARE A eJURNALULUI DE LECTURĂ (în baza unui fragment)

CEBOTARI, Margareta. Rolul bibliotecilor în formarea deprinderilor de lectură pe parcursul vieții. In: Lectura și scările. Chișinău: Prut, 2020, pp. 201-210. Disponibil: <http://moldis.bnrm.md/handle/123456789/1081>

„Bibliotecile au scopul de a implementa în rândul utilizatorilor un spectru larg de tehnici moderne, orientate spre dezbateră lecturilor, formarea și dezvoltarea gândirii critice prin comunicare și socializare. Gândirea critică este un proces complex de integrare creativă a ideilor și resurselor, de reconceptualizare și reîncadrare a conceptelor și informațiilor. Este un proces activ și interactiv, bazat pe valorificarea citirii și a scrierii ca procese aferente gândirii. Criteriile gândirii critice înseamnă: a lua idei, a le examina implicațiile, a le pune la îndoială, a le compara cu alte puncte de vedere, uneori opuse, a construi sisteme de argumente care să le sprijine și să le dea valoare, a-și definitiva atitudinea proprie față de cele citite în baza acestor argumente.

Dezvoltarea gândirii critice este legată de capacitatea de a uni informația cunoscută deja cu o informație nouă, asimilată prin lectură, experimentată etc. Pentru a realiza trecerea de la etapa de descoperire a cunoștințelor la etapa de formare a abilităților de lectură critică ale utilizatorilor prin discuții individuale sau activități în grup, bibliotecile aplică diverse tehnici de discuții asupra lecturii: brainstorminguri literare, ateliere de lectură, lectură ghidată/discuții ghidate asupra celor citite, prezentări de carte realizate de utilizatori, conferințe literare, ateliere de scriere literară, etc.”

Lista de întrebări Care este rolul bibliotecii în dezvoltarea deprinderilor de lectură la utilizatori?	Lista de răspunsuri Biblioteca trebuie să socializeze permanent cu utilizatorii. Să promoveze cartea și lectura.
Citate, idei preferate	Gândirea critică înseamnă a avea atitudine proprie față de cele citite.
Scurte descrieri (procese, servicii, etc.)	Bibliotecile aplică diverse tehnici de discuții asupra lecturii: <ul style="list-style-type: none"> ▪ brainstorminguri literare, ▪ ateliere de lectură, ▪ lectură ghidată/discuții ghidate asupra celor citite, etc.
Selectarea ideilor inovative	Prezentări de carte realizate de utilizatori.
Reacția față de ideile autorului și evaluarea lor (opinii critice, răspunsuri emoționale, concluzii finale)	Accept opinia autorului că dezvoltarea gândirii critice este legată de capacitatea de a uni informația cunoscută deja cu o informație nouă. Aș mai puncta că...
Vocabular profesional	Valorificarea citirii Brainstorminguri literare
Altele	

C. CHESTIONAR DE EVALUARE

Stimați colegi, vă mulțumim pentru participarea activă la lucrările trainingului. Va rugăm să aveți amabilitatea de a răspunde întrebărilor din chestionarul de mai jos și de a-l transmite. Răspunsurile Dvs. sunt importante pentru noi! Vă mulțumim pentru colaborare!

1. Cum apreciați importanța cunoștințelor/abilităților acumulate pentru activitatea Dvs. ?

- Foarte bine
- Bine
- Satisfăcător

2. Pe o scală de la 1 la 5, în ce măsură veți putea accesa surse de informare a publicațiilor de specialitate în urma informațiilor obținute (1 - deloc, 5 - foarte mult)

1 2 3 4 5

3. Evidențiați o informație/concept nou aflat azi.

4. Cât de probabil este că Dvs. veți elabora/recomanda eJurnalul de lectură în următoarele 5 luni? (1 - foarte puțin probabil, 5 - foarte probabil)

1 2 3 4 5

5. Apreciați aspectele organizaționale ale atelierului (agenda și respectarea acesteia, modalitatea de desfășurare etc.)

- Foarte bine
- Bine
- Satisfăcător

6. Cum apreciați prestața profesională a formatorului (prezentare, vocabular, întreținerea discuției, etc.)?

- Foarte bine
- Bine
- Satisfăcător

7. Vă rugăm să identificați subiectele pentru care solicitați activități educaționale.

RESURSE DE INFORMARE ȘI ÎNVĂȚARE

La nivel național

Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM) - <http://www.abrm.md>

Biblioteca Națională a Republicii Moldova - <http://www.bnrn.md>

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” - <http://www.bncreanga.md/>

Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” din Chișinău - <http://www.hasdeu.md>

Camera Națională a Cărții din Republica Moldova - <http://www.bookchamber.md/>

Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” a Academiei de Științe din Moldova - <http://bsclupan.asm.md/>

Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agra-re de Stat din Moldova - <http://www.biblio.uasm.md/>

Biblioteca Biroului Național de Statistică - <http://www.statistica.md/>

Biblioteca Centrului Independent de Jurnalism - <http://media-azi.md/ro/biblioteca>

Biblioteca Publică de Drept din Chișinău - <http://www.pll.md>

Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova - <http://usm.md/>

Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Mol-dova - <http://www.lib.ase.md>

Biblioteca Tehnico-Științifică a Universității Tehnice a Moldovei - <http://library.utm.md>

Biblioteca Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” - <http://www.upsc.md/>

Biblioteca Științifică Medicală a Universității de Stat de Medici-nă și Farmacie „N. Testemițanu” - <http://library.usmf.md/>

Departamentul Informațional Biblioteconomic ULIM - <http://library.ulim.md/>

Biblioteca Științifică a Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova - <http://biblioteca.uccm.md/>

Agencia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală a Republicii Moldova (AGEPI) - <http://agepi.gov.md/>

Institutul Național de Standardizare - <http://www.standard.md/>

Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare (Repozitoriu tezelor de doctor) - <http://www.cnaa.md/>

La nivel internațional

Asociația Bibliotecarilor din România (ABR) - <http://www.abr.org.ro/>

Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR) - <http://www.anbpr.org.ro/>

Biblioteca Națională a României - <http://www.bibnat.ro>

Biblioteca Academiei Romane - <http://www.bar.acad.ro>

Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București - <http://www.bcub.ro>

Biblioteca Centrală a Academiei de Studii Economice din București - <http://www.biblioteca.ase.ro/>

Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu» din Iași - <http://www.bcu-iasi.ro>

Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran» din Timișoara - <http://www.bcut.ro>

Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga» din Cluj-Napoca - <http://bcu.ubbcluj.ro>

Biblioteca Centrala a Universității „Politehnica” din Timișoara - <http://library.upt.ro>

Biblioteca Universității „Dunărea de Jos” din Galați - <http://www.lib.ugal.ro>

Biblioteca Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Iași - <http://www.tuiasi.ro/biblioteca/>

Biblioteca Universității Valahia Târgoviște - <http://biblioteca.valahia.ro/>

Biblioteca Universității din Craiova - <http://biblio.central.ucv.ro/>
Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu - <http://bcu.ulb-sibiu.ro/>
Biblioteca Metropolitană București - <http://www.bibmet.ro/>
Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci (IFLA) - <http://www.ifla.org>
Asociația Bibliotecilor Americane (ALA) - <http://www.ala.org>
Liga Bibliotecilor Europene de Știință - <http://libereurope.eu>
Asociația Bibliotecarilor din Franța (ABF) - <http://www.abf.asso.fr/>
Asociația Profesioniștilor de Informare și Documentare (ADBS) - <http://www.adbs.fr/>
Asociația Bibliotecilor de Cercetare (ARL) - <http://www.arl.org/>
Biblioteca Congresului SUA (The Library of Congress) - <http://www.loc.gov>
Biblioteca Națională a Franței - <http://www.bnf.fr>
Biblioteca Națională a Germaniei - http://www.dnb.de/DE/Home/home_node.html
Biblioteca Marii Britanii (The British Library) - <http://www.bl.uk>
Biblioteca Națională a Italiei - <http://www.bnCRM.librari.beniculturali.it>
Biblioteca Națională a Poloniei - <http://www.bn.org.pl>
Biblioteca Națională a Ucrainei - <http://www.nbuv.gov.ua>
Biblioteca Națională a Republicii Belarus - <http://www.nlb.by>
Biblioteca Națională a Republicii Cehe - <http://www.en.nkp.cz/>
Biblioteca Națională a Danemarcei - <http://www.kb.dk/en/nb/index.html>
Biblioteca Națională a Elveției - <http://www.nb.admin.ch>
Biblioteca Națională a Estoniei - <http://www.nlib.ee>
Biblioteca Națională a Letoniei - <http://www.lnb.lv>
Biblioteca Națională a Lituaniei - <http://www.lnb.lt>
Biblioteca Națională a Slovaciei - <http://www.snk.sk>
Biblioteca Națională a Sloveniei - <http://www.nuk.uni-lj.si>
Biblioteca Națională a Spaniei - <http://www.bne.es>

Biblioteca Națională a Suediei - <http://www.nuk.uni-lj.si>

Asociația Bibliotecarilor din Rusia - <http://www.rba.ru/>

Biblioteca Națională a Rusiei - <http://www.nlr.ru>

Biblioteca de Stat a Rusiei - <http://www.rsl.ru>

Biblioteca Academiei de Științe a Rusiei - <http://www.ras.ru/>

Biblioteci online

Bibliomania - <http://www.bibliomania.com>

Biblioteca virtuală românească - <http://biblior.net/>

Biblioteca Digitală Online de Administrație și Management - <https://administrare.info/>

E-școala - <http://www.e-scoala.ro/>

Free Books at Project Gutenberg - http://www.gutenberg.org/wiki/Main_Page

Polirom / Biblioteca online - <http://www.polirom.ro/biblioteca-online/>

Site-ul oficial al Uniunii Europene - <http://europa.eu/index.ro.htm>

Universitatea din București / E -Books - <http://unibuc.ro/n/resurse/E-Books.php>

William Shakespeare - <http://shakespeare.mit.edu/>

World Wide School Library - <http://www.worldwideschool.org/>

Библиотека Максима Мошкова - <http://lib.ru/>

Библиотека: Все книги - <http://allbooks.com.ua/>

Resurse în Acces Deschis în domeniul biblioteconomiei și științelor informării

Directory of Open Access Journal – DOAJ - <https://doaj.org/>

Directory of Open Access Repositories – OpenDOAR – <http://www.openoar.org/>

Registry of Open Access Repositories – ROAR – <http://roar.eprints.org/>

Directory of Open Access Books – DOAB – <https://www.doa-books.org/>

Biblioteca electronică științifică eLIBRARY.RU – <https://elibrary.ru>

Baze de date (Springer Link) – <https://link.springer.com/>

CyberLeninka: bibliotecă electronică științifică în Acces Deschis – <https://cyberleninka.ru/>

Reviste cu Acces Deschis

Magazin Bibliologic – <http://www.bnrm.md/index.php/publicatii/bibliografii/15-publicatii/editii-periodice-de-specialitate/26-magazin-bibliologic>

Bibliopolis – <http://ojs.hasdeu.md/index.php/bibliopolis>

Cartea. Biblioteca. Cititorul; Aniversări culturale – <https://www.bncreanga.md/publicatii.html>

Confluente bibliologice: Revistă de biblioteconomie și științele informării – <http://libruniv.usarb.md/xXx/reviste/confbib/confbib.html>

Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării – <http://www.rrbsi.ro/index.php/rrbsi>

Revista „Studii de Biblioteconomie și Știința Informării” (Universitatea din București) – <http://lisr.unibuc.ro/>

Biblioteca: revista de bibliologie și știința informării – <http://www.bibnat.ro/Arhiva-s231-ro.htm>

Informare și documentare – <http://www.bibnat.ro/Arhiva-s271-ro.htm>

Anuarul LIBRARIA – <http://www.bjmures.ro/publicatii/anuare/index.php>

Международный форум по информации – <http://www.viniti.ru/products/publications/pub-134048#issues>

Научно-техническая информация. Серия 1. Организация и методика информационной работы – <http://www.viniti.ru/products/publications/pub-1816#issues>

Library and Information Science (Elsevier) 10 reviste – <https://>

www.elsevier.com/social-sciences/library-and-information-science

College & Research Libraries (C&RL) – <https://journals.acrl.org/index.php/crl/index>

Электронные версии журналов по библиотечному делу – <http://murmanlib.ru/электронные-версии-журналов-по-библиотечному-делу>

Anexa 3

**ROLUL LECTURII PROFESIONALE ÎN DEZVOLTAREA
PERSONALULUI DE SPECIALITATE DIN BIBLIOTECI
(Model de chestionar)**

Scopul cercetării: de a studia rolul lecturii profesionale în dezvoltarea personalului de specialitate din biblioteci.

Obiectivele cercetării: identificarea importanței lecturii profesionale; determinarea necesităților de lectură profesională; studierea surselor de acumulare a cunoștințelor profesionale; determinarea preferințelor de lectură profesională; studierea opiniilor personalului privind utilitatea și beneficiul literaturii de specialitate.

Grupul-țintă: personalul de specialitate din toate tipurile de biblioteci.

Modalitatea de colectare și interpretare a datelor: online sau tradițional.

1. Ce reprezintă pentru Dvs. lectura?

- o Pasiune
- o Obligație
- o Mod de instruire
- o Mod de a petrece timpul
- o Altele

2. Ce tip de literatură preferați să alegeți pentru lectură?

- o Literatură de specialitate
- o Literatură artistică

3. Cât de importantă este lectura profesională pentru activitatea Dvs.?

- o Importantă
- o Foarte importantă
- o Puțin importantă
- o Neimportantă
- o Vă rugăm să argumentați răspunsul _____

4. Prin ce surse obțineți informațiile din domeniu?

- o Întrunirile profesionale (conferințe, seminare, etc.)
- o Activitățile educaționale (traininguri, ateliere, etc.)
- o Edițiile periodice de specialitate în format tradițional
- o Edițiile periodice de specialitate în format online
- o Repozitoriul Tematic MoldLis
- o De la colegi
- o Altele _____

5. Cât de des apeleți la lectura profesională?

- o Zilnic
- o Săptămânal
- o 1-2 ori pe lună
- o Câteva ori pe an

6. Unde consultați cel mai mult literatura de specialitate?

- o La locul de muncă
- o La domiciliu
- o Altele

7. Cu ce scop apeleți la lectura profesională?

- o Executarea proceselor din bibliotecă
- o A fi la curent cu cele mai recente informații
- o Creștere profesională
- o Pregătirea pentru conferirea categoriei de calificare
- o Altele

8. Apreciați pe o scală de la 1 la 5 rolul lecturii profesionale asupra dezvoltării profesionale (1 – minim, 5 – maxim)

9. Câte reviste de specialitate consultați pe parcursul unei luni de zile?

- o Nici una
- o 1-2 reviste
- o 3-4 reviste

- o Mai mult de 5 reviste

10. Numiți 3 titluri de publicații periodice din domeniu pe care le consultați mai des?

11. Ce subiecte în lectura profesională sunt cele mai interesante pentru Dvs.?

- o Studii științifice
- o Experiențe practice
- o Noutăți privind probleme profesionale
- o Altele

12. Continuați: *Lectura profesională mă ajută ...*

13. Vechimea de muncă în domeniu

- o Până la 1 an
- o 1-2 ani
- o 2-5 ani
- o 6-11 ani
- o 11-15 ani
- o 16-20 ani
- o Peste 20 ani

14. Categoria de calificare

- o Superioară
- o Categoria I
- o Categoria II
- o Fără categorie

15. Studii

- o Superioare
- o Superioare de specialitate
- o Medii
- o Medii de specialitate

LILIA POVESTCA
EDUCAȚIA INFORMALĂ A PERSONALULUI
DE SPECIALITATE DIN BIBLIOTECI
Support educațional

Bun de tipar: 16.11.2021

Coli de tipar: 5,5

Tiraj: 50 ex.

Apărut: 2021

Comanda nr. 18,
Executată la Primex-Com S.R.L.
Chișinău